

EL

EL

EL

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ

Βρυξέλλες, 23.7.2009
COM(2009) 374 τελικό

ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Έκθεση επί της πολιτικής ανταγωνισμού 2008

{SEC(2009) 1004}

Εισαγωγή

1. Η ετήσια έκθεση επί της πολιτικής ανταγωνισμού περιλαμβάνει φέτος, για πρώτη φορά, ένα κεφάλαιο που αναλύει ένα θέμα που θεωρείται ιδιαίτερα σημαντικό για την πολιτική ανταγωνισμού. Το θέμα που έχει επιλεγεί για το έτος αυτό είναι «Οι συμπράξεις και οι καταναλωτές».
2. Στο πρώτο τμήμα της παρούσας έκθεσης γίνεται μια επισκόπηση του τρόπου με τον οποίο αναπτύχθηκαν περαιτέρω και εφαρμόστηκαν τα εργαλεία της πολιτικής ανταγωνισμού, και ιδίως οι αντιμονοπωλιακοί κανόνες και οι κανόνες για τις συγκεντρώσεις και τις κρατικές ενισχύσεις. Στο δεύτερο τμήμα εξετάζεται πώς αυτά και άλλα εργαλεία χρησιμοποιήθηκαν σε ορισμένους συγκεκριμένους τομείς. Στο τρίτο τμήμα παρουσιάζονται συνοπτικά οι δραστηριότητες του προηγούμενου έτους που σχετίζονται με τους καταναλωτές. Το τέταρτο τμήμα αφορά κυρίως τη συνεργασία εντός του Ευρωπαϊκού Δικτύου Ανταγωνισμού (ΕΔΑ) και με τα εθνικά δικαστήρια, ενώ στο πέμπτο τμήμα εξετάζονται οι διεθνείς δραστηριότητες. Τέλος, στο έκτο τμήμα περιγράφεται συνοπτικά η διοργανική συνεργασία.
3. Λόγω των πολύ δυσχερών χρηματοπιστωτικών και οικονομικών συνθηκών που γνώρισε η Ευρώπη το 2008, και του τρόπου με τον οποίο επηρέασαν τη βιωσιμότητα των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων, στη φετινή έκθεση δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στην αξιολόγηση των μέτρων διάσωσης και αναδιάρθρωσης από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Η Επιτροπή ανταποκρίνεται έτσι και σε σχετικό αίτημα που είχε υποβληθεί από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο στο ψήφισμά του σχετικά με τις ετήσιες εκθέσεις επί της πολιτικής ανταγωνισμού για τα έτη 2006 και 2007¹.
4. Περισσότερες πληροφορίες παρέχονται σε εκτενές έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής και στο δικτυακό τόπο της ΓΔ Ανταγωνισμού².

¹ Βλ. σημείο 30 του [Ψηφίσματος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 10ης Μαρτίου 2009 σχετικά με τις εκθέσεις επί της πολιτικής ανταγωνισμού 2006 και 2007](#) (2008/2243(INI)).

² http://ec.europa.eu/competition/index_en.html

ΕΙΔΙΚΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ: ΣΥΜΠΡΑΞΕΙΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΕΣ

5. Η καταπολέμηση των συμπράξεων είναι απαραίτητη για να εξασφαλίζεται ένα σύστημα ανταγωνισμού που λειτουργεί σωστά προς όφελος του τελικού καταναλωτή σε μια δεδομένη αγορά προϊόντων ή υπηρεσιών. Οι συμπράξεις (καρτέλ) συγκαταλέγονται στις πιο σοβαρές παραβιάσεις της νομοθεσίας ανταγωνισμού. Προστατεύουν τους συμμετέχοντες σ' αυτές από τον ανταγωνισμό, επιτρέποντάς τους να αυξάνουν τις τιμές, να μειώνουν την παραγωγή και να κατακερματίζουν τις αγορές. Αποτέλεσμα είναι ο αθέμιτος πλουτισμός ορισμένων, εις βάρος των καταναλωτών, που είναι αναγκασμένοι να πληρώνουν υψηλότερες τιμές και να έχουν πιο περιορισμένες επιλογές σε προϊόντα και υπηρεσίες .
6. Υποθέσεις όπως το καρτέλ μπανάνας³ δείχνουν ότι οι επιπτώσεις των συμπράξεων μπορεί να είναι άμεσες στους τελικούς καταναλωτές που είναι αγοραστές ή χρήστες ενός προϊόντος ή μιας υπηρεσίας. Οι υψηλότερες τιμές στις οποίες οδηγούν οι συμπράξεις που συνδέονται με καταναλωτικά προϊόντα γίνονται αισθητές στο πορτοφόλι όσων αγοράζουν καθημερινά αυτά τα προϊόντα και τις υπηρεσίες. Η δράση της Επιτροπής για την εφαρμογή της νομοθεσίας ανταγωνισμού – και εκείνη των αρχών ανταγωνισμού στα κράτη μέλη – θέτει φραγμό σ' αυτή την επιβάρυνση των καταναλωτών με αδικαιολόγητα υψηλές τιμές, εμποδίζοντας τη συνέχισή της στο μέλλον και αποτρέποντας τις εταιρείες να υιοθετήσουν και πάλι συμπεριφορές αυτού του είδους.
7. Αλλά και σε αγορές στις οποίες οι άμεσοι αγοραστές είναι βιομηχανικοί πελάτες – όταν η παραβίαση της νομοθεσίας ανταγωνισμού λαμβάνει χώρα σε προηγούμενο στάδιο της αλυσίδας προσφοράς – τελικά και πάλι ωφελούνται οι καταναλωτές από την καταπολέμηση αυτών των συμπράξεων. Παραδείγματος χάρη, στην υπόθεση *Car Glass*⁴, το προϊόν ήταν οι υαλοπίνακες αυτοκινήτων τους οποίους οι καταναλωτές αγοράζουν ως μέρος των αυτοκινήτων τους και όταν τα επισκευάζουν. Η χρέωση υψηλότερων τιμών για εξαρτήματα όπως είναι οι υαλοπίνακες αυτοκινήτων επηρεάζει τη συνολική τιμή του αυτοκινήτου ή της επισκευής. Τα πλεονεκτήματα των χαμηλότερων τιμών που συνεπάγεται ο ανταγωνισμός δεν μπορούν να μετακλισθούν στους καταναλωτές. Ακόμη και όταν η υψηλότερη τιμή μιας εισροής μπορεί να απορροφηθεί από ένα κατασκευαστή πριν πωλήσει το τελικό προϊόν του, αυτό μπορεί τελικά να αποβεί εις βάρος του καταναλωτή– εάν για παράδειγμα έχει ως αποτέλεσμα την κατάργηση άλλων υπηρεσιών ή τη διάθεση λιγότερων πόρων για καινοτομία και ανάπτυξη νέων καλύτερων προϊόντων. Παρόλο που οι αυξήσεις των τιμών μπορεί να είναι μικρές, η σώρευσή τους μπορεί να έχει επιπτώσεις στις επενδύσεις μεγάλης κλίμακας για καινοτομία, προϊόντα ή υπηρεσίες. Αυτό σημαίνει ότι και πάλι δεν αξιοποιούνται τα οφέλη του ανταγωνισμού και, κατά συνέπεια, είναι σε βάρος της συνολικής ευημερίας.
8. Τα παραδείγματα που αναφέρθηκαν ανωτέρω δείχνουν γιατί είναι απαραίτητη η δράση της Επιτροπής τόσο για να παύει όσο και να εμποδίζει τις συμπράξεις αυτές. Όταν η Επιτροπή απαγορεύει μια αντιανταγωνιστική συμπεριφορά και επιβάλλει πρόστιμα στα μέρη μιας σύμπραξης, ο απώτερος σκοπός της δεν είναι μόνο να

³ Δελτίο τύπου IP/08/1509 της 15.10.2008

⁴ Δελτίο τύπου IP/08/1685 της 12.11.2008.

τιμωρήσει αυτά τα μέρη για τις προηγούμενες πράξεις τους, αλλά κυρίως να αποτρέψει κάθε επιχείρηση να συνεχίσει ή να αναπτύξει αντιανταγωνιστικές συμπεριφορές. Η ίδια η Επιτροπή δεν παρεμβαίνει όσον αφορά την αποζημίωση των καταναλωτών στις εκάστοτε υποθέσεις. Οι αγωγές αποζημίωσης που βασίζονται σε αποφάσεις της Επιτροπής μπορούν να κατατεθούν στα εθνικά δικαστήρια (για περισσότερες λεπτομέρειες, βλ. κεφάλαιο 11 της Λευκής Βίβλου σχετικά με τις αγωγές αποζημίωσης για παραβίαση της αντιμονοπωλιακής νομοθεσίας της ΕΚ⁵, στην οποία παρουσιάζονται συγκεκριμένες προτάσεις για την αντιμετώπιση των εμποδίων που περιορίζουν επί του παρόντος την αποτελεσματική αποζημίωση).

9. Το αποτρεπτικό αποτέλεσμα της επιβολής προστίμων είναι ευρύτερο από το πλαίσιο των επιμέρους υποθέσεων. Με την πολιτική επιβολής προστίμων που ακολουθεί, η Επιτροπή ενθαρρύνει την καλλιέργεια μιας νοοτροπίας συμμόρφωσης με τη νομοθεσία ανταγωνισμού στο επίπεδο του ομίλου συνολικά. Συνεπώς, ακόμη και αν η έκνομη ενέργεια διαπράττεται από άτομα εντός μιας μικρότερης οντότητας ενός οργανισμού ή θυγατρικής εταιρείας, με το πρόστιμο σε επίπεδο εταιρείας προβάλλεται η ευθύνη των εκτελεστικών οργάνων και της διοίκησης, των διοικητικών συμβουλίων και των μετόχων, οι οποίοι οφείλουν να λαμβάνουν σοβαρά υπόψη τη νομοθεσία ανταγωνισμού και να προσπαθούν να αποτρέπουν την παραβίασή της από οποιαδήποτε μέλη του προσωπικού και σε οποιαδήποτε επιχείρηση του ομίλου. Με αυτόν τον τρόπο τα πρόστιμα που επιβάλλονται σε συμπράξεις θα έχουν αντίκτυπο στον ευρύτερο τομέα δραστηριοτήτων, όπου είναι πιθανό να γίνει γνωστή η υπόθεση και οι κίνδυνοι που συνδέονται με τη συνομολόγηση συμπράξεων. Τελευταία, η Επιτροπή επιβάλλει υψηλότερα πρόστιμα στους κατ' επανάληψη παραβάτες: όταν διαπράττονται πολλαπλές παραβιάσεις της νομοθεσίας ανταγωνισμού από την ίδια επιχείρηση, είναι σαφές ότι το μήνυμα σχετικά με τη νοοτροπία συμμόρφωσης δεν έχει ληφθεί υπόψη αρκετά σοβαρά, και κρίνεται αναγκαίο ένα ισχυρότερο αποτρεπτικό μέσο. Στην υπόθεση *Car Glass*, για παράδειγμα, η Επιτροπή αύξησε τα πρόστιμα που επέβαλε στην εταιρεία *Saint-Gobain* κατά 60% διότι είχε παραβιάσει κατ' επανάληψη τη νομοθεσία, αφού της είχαν ήδη επιβληθεί πρόστιμα για δύο καρτέλ στον τομέα του επίπεδου γυαλιού⁶. Αυτά τα μηνύματα υπογραμμίζουν την ανάγκη συμμόρφωσης, δεδομένου ότι η συνέχιση ή νέα παραβίασή της θα επισύρει πολύ υψηλότερο πρόστιμο.
10. Η Επιτροπή μπορεί να αποκαλύψει συμπράξεις με διάφορους τρόπους, είτε ερευνώντας μια αγορά σε αναζήτηση αποδεικτικών στοιχείων αντιανταγωνιστικής συμπεριφοράς είτε συγκεντρώνοντας αποδεικτικά στοιχεία από διάφορες πηγές. Τα αποδεικτικά αυτά στοιχεία μπορεί να προέρχονται απευθείας από καταναλωτές ή άλλους πελάτες των εταιρειών που παραβιάζουν τη νομοθεσία. Εξάλλου, μπορεί επίσης να προέλθουν από πρόσωπα που συνδέονται με μια εταιρεία και τα οποία επιθυμούν φέρουν στο φως μια παράβαση, ή και από τα ίδια τα μέλη της σύμπραξης, κάνοντας χρήση του προγράμματος επεικούς μεταχείρισης. Πράγματι, οι αυστηρές κυρώσεις που επιβάλλονται στις συμπράξεις παρέχουν ισχυρό κίνητρο στα άτομα αυτά να αποσυρθούν από τη μυστική συμφωνία και να συνεργαστούν με την Επιτροπή βάσει του προγράμματος επεικούς μεταχείρισης αποκαλύπτοντας

⁵ Περισσότερες πληροφορίες για το θέμα αυτό και τη σχετική πρωτοβουλία της Επιτροπής διατίθενται στη διεύθυνση: <http://ec.europa.eu/ανταγωνισμού/antitrust/actionsdamages/index.html>

⁶ Απόφαση της Επιτροπής της 23^{ης} Ιουλίου 1984 στην υπόθεση COMP/30.988 *Επίπεδη ύαλος (Μπενελούζ)*, ΕΕ L 212 της 8.8.1984, σ. 13 και απόφαση της Επιτροπής της 7ης Δεκεμβρίου 1988 στην υπόθεση COMP/31.906 *Επίπεδη ύαλος (Ιταλία)*, ΕΕ L 33 της 4.2.1989, σ. 44.

ενοχοποιητικά στοιχεία. Αυτή η δέσμη διατάξεων δεν έχει ως στόχο να δώσει τη δυνατότητα σε ορισμένους παραβάτες να αποφύγουν τα πρόστιμα· αντίθετα, πρωταρχικός στόχος είναι η λύση των επιβλαβών συμφωνιών μεταξύ επιχειρήσεων και η στοχοθετημένη διερεύνηση τους.

11. Βάσει του προγράμματος επιείκειας του 2006, η πρώτη εταιρεία που παρέχει στοιχεία μπορεί να απαλλαγεί πλήρως από τα πρόστιμα. Το ευεργέτημα αυτό αποτελεί ιδιαίτερα ισχυρό κίνητρο για να σπάσει ο «κώδικας της σιωπής» των συμπράξεων. Στο καρτέλ *κηροί κηροποιίας*, δόθηκε πλήρης απαλλαγή από τα πρόστιμα στην πρώτη εταιρεία που έδωσε πληροφορίες στην Επιτροπή και το ποσό των προστίμων που επιβλήθηκαν στα άλλα τρία μέλη του καρτέλ μειώθηκε ανάλογα με το χρόνο κατά τον οποίο παρουσιάστηκαν στην Επιτροπή και με το βαθμό της συνεργασίας τους. Πράγματι, απαραίτητη προϋπόθεση της ευνοϊκής μεταχείρισης είναι οι επιχειρήσεις να γνωστοποιήσουν όλα τα στοιχεία που έχουν στην κατοχή τους βοηθώντας έτσι να αποδειχθεί η ύπαρξη σύμπραξης.
12. Το 2008 η Επιτροπή συνέχισε τη σθεναρή καταστολή των συμπράξεων, επιβάλλοντας πρόστιμα σε 34 επιχειρήσεις⁷ συνολικού ύψους 2 271 εκατ. EUR σε επτά υποθέσεις συμπράξεων⁸. Στην υπόθεση *Car Glass* η Επιτροπή επέβαλε το υψηλότερο προβλεπόμενο πρόστιμο που έχει επιβληθεί μέχρι σήμερα σε υπόθεση σύμπραξης, που έφθασε σε 1 383 εκατ. EUR .
13. Το 2008, οι υπηρεσίες της Επιτροπής πραγματοποίησαν επίσης ορισμένες γενικές εκτιμήσεις σχετικά με τη ζημία που προκαλούν στην οικονομίες οι συμπράξεις. Οι υπηρεσίες της Επιτροπής εξέτασαν τις 18 υποθέσεις συμπράξεων που αποτέλεσαν αντικείμενο αποφάσεων της Επιτροπής στη διάρκεια των ετών 2005 έως 2007, το μέγεθος των σχετικών αγορών, τη διάρκεια των συμπράξεων και προέβησαν σε πολύ συντηρητικές εκτιμήσεις σχετικά με τις υψηλότερες τιμές που χρεώθηκαν. Αν υποθεθεί ότι οι τιμές ήταν υψηλότερες κατά 5% έως 15%, η ζημία που προκλήθηκε κυμαίνεται μεταξύ 4 δισεκατ. EUR έως 11 δισεκατ. EUR περίπου γι' αυτές τις 18 συμπράξεις. Αν το μέσο ποσοστό υψηλότερων τιμών είναι 10%, προκύπτει μια συντηρητική εκτίμηση ζημίας για τους καταναλωτές ύψους 7,6 δισεκατ. EUR λόγω αυτών των συμπράξεων. Ακόμη και αυτό το ποσό είναι κατά πάσα πιθανότητα υπερβολικά χαμηλό. Πράγματι, στη σχετική οικονομική βιβλιογραφία αναφέρεται ότι η μέση επιπλέον επιβάρυνση στις τιμές μπορεί να φθάσει σε 20% ή και σε 25%.
14. Επιπλέον στο ποσό αυτό δεν λαμβάνονται υπόψη τα οφέλη από το αποτρεπτικό αποτέλεσμα και την ενθάρρυνση της συμμόρφωσης των επιχειρήσεων που συνεπάγονται οι απαγορευτικές αποφάσεις και η επιβολή προστίμων. Η αυστηρή εφαρμογή της νομοθεσίας σχετικά με τις συμπράξεις αποθαρρύνει τις συμπράξεις που θα είχαν διαφορετικά συναφθεί. Η βρετανική επιτροπή ανταγωνισμού «Office of Fair Trading» (OFT) πραγματοποίησε πρόσφατα εκτεταμένη ειδική έρευνα για το θέμα αυτό. Από την έρευνα αυτή προέκυψε ότι για κάθε σύμπραξη που αποκαλύπτεται, εκτιμάται ότι δεν υλοποιούνται ή εγκαταλείπονται πέντε άλλες συμπράξεις. Βάσει αυτής της παραδοχής, από τις 18 αποφάσεις καρτέλ που

⁷ Στο ποσό αυτό δεν περιλαμβάνονται οι επιχειρήσεις στις οποίες χορηγήθηκε απαλλαγή από τα πρόστιμα λόγω της συνεργασίας τους βάσει της ανακοίνωσης περί επεικούς μεταχείρισης.

⁸ *NBR, International Removal Services, Sodium Chlorate, Aluminium Fluoride, Candle Waxes, Bananas και Car Glass.*

λήφθηκαν στην περίοδο 2005-2007 θεωρείται πιθανό να έχει προκύψει πρόσθετο όφελος της τάξης των 60 δισεκατ. EUR.

1. ΜΕΣΑ

1.1. Αντιμονοπωλιακοί κανόνες – άρθρα 81 και 82 της συνθήκης ΕΚ

1.1.1. Διαμόρφωση των κανόνων και της πολιτικής

15. Στις 2 Απριλίου, η Επιτροπή εξέδωσε τη **Λευκή Βίβλο σχετικά με τις αγωγές αποζημίωσης για παραβίαση της αντιμονοπωλιακής νομοθεσίας της ΕΚ**⁹, που εντάσσεται σε πρόγραμμα πολιτικής που εφαρμόζει η Επιτροπή στον τομέα αυτόν.
16. Το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων αποφάνθηκε ότι, βάσει της νομοθεσίας της ΕΕ, κάθε πρόσωπο μπορεί να απαιτήσει την αποκατάσταση ζημίας που υπέστη όταν υφίσταται αιτιώδης συνάφεια μεταξύ της οικείας συμπράξεως ή πρακτικής που απαγορεύεται βάσει του άρθρου 81 της συνθήκης ΕΚ και της ζημίας που υπέστη¹⁰. Ωστόσο, η Επιτροπή διαπίστωσε ότι στην πράξη τα θύματα παραβιάσεων της αντιμονοπωλιακής νομοθεσίας αποζημιώνονται σπάνια.
17. Στη Λευκή Βίβλο παρουσιάζονται συγκεκριμένες προτάσεις για την αντιμετώπιση των εμποδίων που δεν επιτρέπουν σήμερα την αποτελεσματική αποζημίωση, στο πλαίσιο των ευρωπαϊκών νομικών συστημάτων και των παραδόσεων. Στις σχετικές συστάσεις σταθμίζονται τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις τόσο του ενάγοντος όσο και του εναγόμενου, και προβλέπονται εχέγγυα κατά των διαδικαστικών καταχρήσεων. Ο πρωταρχικός στόχος είναι να βελτιωθεί η αποζημίωση όλων των θυμάτων. Συγχρόνως, οι αποτελεσματικότεροι μηχανισμοί αποζημίωσης είναι επόμενο να έχουν ευεργετικά αποτελέσματα. Η Επιτροπή σκοπεύει επίσης να εκδώσει μη δεσμευτικές κατευθυντήριες οδηγίες για τον ποσοτικό προσδιορισμό των ζημιών σε περιπτώσεις παραβίασης της αντιμονοπωλιακής νομοθεσίας προκειμένου να διευκολύνεται ο υπολογισμός τους.
18. Στον τομέα της καταστολής των συμπράξεων, δημιουργήθηκε ένας νέος μηχανισμός που θα επιτρέψει στην Επιτροπή να διεκπεραιώνει υποθέσεις που αφορούν συμπράξεις με απλοποιημένη διαδικασία. Η **δέσημη μέτρων διακανονισμού**, που άρχισε να ισχύει την 1η Ιουλίου 2008, αποτελείται από ένα κανονισμό της Επιτροπής¹¹ συνοδευόμενο από ανακοίνωση της Επιτροπής¹² όπου εξηγείται αναλυτικά το νέο σύστημα. Εάν οι εταιρείες αφού λάβουν γνώση των αποδεικτικών

⁹ Περισσότερες πληροφορίες για το θέμα αυτό και τη σχετική πρωτοβουλία της Επιτροπής διατίθενται στη διεύθυνση: <http://ec.europa.eu/competition/antitrust/actionsdamages/index.html>

¹⁰ Συνεκδικασθείσες υποθέσεις [C-295/04 έως C-298/04 Manfredi](#) Συλλογή 2006 σ. I-6619. βλ. επίσης Υπόθεση [C-453/99 Courage κατά Crehan](#) Συλλογή 2001 σ. I-6297. Ενώ το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων αναφέρεται μόνο στις παραβιάσεις του άρθρου 81 της συνθήκης ΕΚ, από το σκεπτικό του Δικαστηρίου προκύπτει ότι οι ίδιες εκτιμήσεις ισχύουν και για το άρθρο 82 της συνθήκης ΕΚ.

¹¹ Κανονισμός αριθ. 622/2008 της Επιτροπής, της 30ής Ιουνίου 2008, για τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 773/2004, της Επιτροπής σχετικά με τη διεξαγωγή των διαδικασιών διευθέτησης διαφορών σε υποθέσεις συμπράξεων ([EE L 171 της 1.7.2008, σ. 3](#)).

¹² Ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με την διεξαγωγή διαδικασιών διευθέτησης διαφορών εν όψει της έκδοσης αποφάσεων δυνάμει του άρθρου 7 και του άρθρου 23 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1/2003 του Συμβουλίου σε περιπτώσεις συμπράξεων ([EE C 167 της 2.7.2008, σ. 1](#)).

στοιχείων στο φάκελο της Επιτροπής αποφασίσουν να αναγνωρίσουν τη συμμετοχή τους στη σύμπραξη, την ακριβή φύση της παραβίασης και την ευθύνη τους για αυτήν, το πρόστιμο που επιβάλλεται στα μέρη μειώνεται κατά 10%. Οι διακανονισμοί αποσκοπούν στην απλοποίηση των διοικητικών διαδικασιών και μπορεί να οδηγήσουν στην εξοικονόμηση πόρων που διατίθενται από την Επιτροπή για διαδικασίες ενώπιον των Δικαστηρίων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων σε υποθέσεις συμπράξεων, πράγμα που με τη σειρά του θα ελευθερώσει πόρους για την εξέταση άλλων υποθέσεων συμπράξεων και την κίνηση νέων ερευνών.

19. Στις 3 Δεκεμβρίου, η Επιτροπή εξέδωσε **κατευθύνσεις σχετικά με τις προτεραιότητες κατά τον έλεγχο της εφαρμογής της νομοθεσίας σε καταχρηστικές συμπεριφορές αποκλεισμού που υιοθετούν δεσπόζουσες επιχειρήσεις**. Αποτελεί προτεραιότητα για την Επιτροπή η δίωξη συμπεριφορών αποκλεισμού από δεσπόζουσες επιχειρήσεις οι οποίες είναι πιθανό να περιορίσουν τον ανταγωνισμό με επιζήμιες επιπτώσεις για τους καταναλωτές. Οι κατευθύνσεις ορίζουν το αναλυτικό πλαίσιο το οποίο θα χρησιμοποιεί η Επιτροπή για να προσδιορίσει κατά πόσο η συμπεριφορά αποκλεισμού μιας δεσπόζουσας επιχείρησης είναι πιθανό να προκαλέσει ζημία στους καταναλωτές. Οι κατευθύνσεις περιλαμβάνουν ένα γενικό πλαίσιο, το οποίο ορίζει τις βασικές αρχές μιας προσέγγισης βάσει των αποτελεσμάτων για τον προσδιορισμό των προτεραιοτήτων κατά την εφαρμογή του άρθρου 82 της συνθήκης ΕΚ, και στη συνέχεια αυτό το γενικό αναλυτικό πλαίσιο εφαρμόζεται στις συνηθέστερες μορφές συμπεριφορών αποκλεισμού, όπως είναι οι συμφωνίες αποκλειστικότητας, οι εκπτώσεις, η δέσμευση και η δεσμοποίηση των πωλήσεων, οι τακτικές εξόντωσης, η άρνηση προμήθειας και η συμπίεση των περιθωρίων κέρδους. Αυτό εξασφαλίζει διαφάνεια και προβλεψιμότητα ως προς τις περιστάσεις που είναι πιθανό να προκαλέσουν παρέμβαση της Επιτροπής και, πράγμα ακόμη σημαντικότερο, αναμένεται να αποθαρρύνει εξ αρχής τις δεσπόζουσες επιχειρήσεις να υιοθετήσουν τέτοια είδη συμπεριφορών.
20. Εξάλλου, στη διάρκεια του 2008 η Επιτροπή άρχισε ή συνέχισε την αναθεώρηση του **κανονισμού απαλλαγής κατά κατηγορία που εφαρμόζεται στις κάθετες συμφωνίες**¹³, του **κανονισμού απαλλαγής κατά κατηγορία στον τομέα των αυτοκινήτων οχημάτων**¹⁴ και του **κανονισμού απαλλαγής κατά κατηγορία στον τομέα των ασφαλίσεων**¹⁵.

1.1.2. Εφαρμογή των κανόνων

21. Το 2008, όσον αφορά την εφαρμογή **των αντιμονοπωλιακών κανόνων σε υποθέσεις συμπράξεων**, η Επιτροπή εξέδωσε αποφάσεις για την επιβολή προστίμων

¹³ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 2790/1999 της Επιτροπής, της 22ας Δεκεμβρίου 1999, για την εφαρμογή του άρθρου 81 παράγραφος 3 της συνθήκης σε ορισμένες κατηγορίες κάθετων συμφωνιών και εναρμονισμένων πρακτικών ([EE L 336 της 29.12.1999, σ. 21](#)).

¹⁴ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1400/2002 της Επιτροπής, της 31ης Ιουλίου 2002, για την εφαρμογή του άρθρου 81 παράγραφος 3 της συνθήκης σε ορισμένες κατηγορίες κάθετων συμφωνιών και εναρμονισμένων πρακτικών στον τομέα της αυτοκινητοβιομηχανίας ([EE L 203 της 1.8.2002, σ. 30](#)).

¹⁵ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 358/2003 της Επιτροπής, της 27ης Φεβρουαρίου 2003, για την εφαρμογή του άρθρου 81 παράγραφος 3 της συνθήκης σε ορισμένες κατηγορίες συμφωνιών, αποφάσεων και εναρμονισμένων πρακτικών στον τομέα των ασφαλίσεων ([EE L 53 της 28.2.2003, σ. 8](#)).

συνολικού ύψους 2 271 εκατομ. EUR σε 34 επιχειρήσεις¹⁶ σε επτά υποθέσεις συμπράξεων¹⁷. Η Επιτροπή επέβαλε το υψηλότερο μέχρι σήμερα πρόστιμο στην υπόθεση σύμπραξης *Car Glass* (1 383 εκατομ. EUR).

22. Όσον αφορά την εφαρμογή **των αντιμονοπωλιακών κανόνων σε υποθέσεις εκτός των συμπράξεων**, η Επιτροπή εξέδωσε τον Ιούλιο απόφαση¹⁸ με την οποία απαγορεύεται σε εταιρείες συλλογικής διαχείρισης του ΕΟΧ που είναι μέλη της *International Confederation of Societies of Authors and Composers (CISAC)* (Διεθνής Συνομοσπονδία Εταιρειών Δημιουργών και Συνθετών) να εφαρμόζουν περιορισμούς συμμετοχής και ρήτρες αποκλειστικότητας στις αμοιβαίες διμερείς συμφωνίες τους, καθώς και εναρμονισμένη πρακτική σχετικά με την εδαφική οριοθέτηση αυτών των συμφωνιών.
23. Όσον αφορά τις **καταχρήσεις δεσπόζουσας θέσης**, μετά από κοινοποίηση αιτιάσεων στην υπόθεση *Microsoft* το Μάρτιο του 2007, η Επιτροπή εξέδωσε στις 27 Φεβρουαρίου απόφαση στην οποία κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η Microsoft δεν είχε συμμορφωθεί με την υποχρέωσή της να προσφέρει ακριβείς πληροφορίες διαλειτουργικότητας με εύλογους όρους χωρίς διακρίσεις. Επιβλήθηκε στη Microsoft¹⁹ οριστική χρηματική ποινή ύψους 899 εκατομ. EUR. Η Microsoft ήταν η πρώτη εταιρεία στην ιστορία της πολιτικής ανταγωνισμού της ΕΕ στην οποία επιβλήθηκαν χρηματικές ποινές για μη συμμόρφωση με προηγούμενη απόφαση της Επιτροπής. Η Επιτροπή συνέχισε τη διαδικασία που είχε κινήσει κατά της Microsoft έτσι να εξασφαλιστεί η συμμόρφωσή της με την απόφαση του 2004 και με τις αρχές που ορίζονται στην απόφαση του Πρωτοδικείου της 17ης Σεπτεμβρίου 2007 όσον αφορά την τιμολόγηση και τους όρους αδειοδότησης για τις πληροφορίες διαλειτουργικότητας τις οποίες πρέπει να γνωστοποιεί η Microsoft βάσει των διορθωτικών μέτρων που της επιβλήθηκαν με την απόφαση του 2004²⁰.
24. Στην υπόθεση *Intel*, έγινε συμπληρωματική κοινοποίηση αιτιάσεων στις 17 Ιουνίου, ενισχύοντας την προκαταρκτική θέση της Επιτροπής που είχε παρουσιαστεί στην κοινοποίηση αιτιάσεων της 26^{ης} Ιουλίου 2007, σύμφωνα με την οποία η Intel είχε παραβιάσει τους κανόνες της συνθήκης ΕΚ σχετικά με την κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης (άρθρο 82) με στόχο να αποκλειστεί ο βασικός της ανταγωνιστής, η AMD, από την αγορά των μονάδων κεντρικής επεξεργασίας x86.
25. Τέλος, η Επιτροπή εξέδωσε το Νοέμβριο απόφαση με την οποία κατέστησε νομικά δεσμευτικές τις δεσμεύσεις που υπέβαλε η *E.ON* για την άρση των επιφυλάξεων οι οποίες διατυπώθηκαν στο πλαίσιο έρευνας δυνάμει του άρθρου 82 της συνθήκης ΕΚ, κατόπιν της έρευνας στον ενεργειακό τομέα.

¹⁶ Στο ποσό αυτό δεν περιλαμβάνονται οι επιχειρήσεις στις οποίες χορηγήθηκε απαλλαγή από τα πρόστιμα λόγω της συνεργασίας του βάσει της ανακοίνωσης περί επεικούς μεταχείρισης.

¹⁷ NBR, διεθνείς υπηρεσίες μετακομίσεων, χλωρικό νάτριο, φθοριούχο αργίλιο, κηροί κηροποιίας, μπανάνες και υαλοπίνακες αυτοκινήτων.

¹⁸ Υπόθεση [COMP/38.698](#) *CISAC*.

¹⁹ Υπόθεση [COMP/34.792](#) *Microsoft* (δεν έχει ακόμη δημοσιευτεί στην ΕΕ).

²⁰ Το 2006, η Επιτροπή επέβαλε στην Microsoft οριστική χρηματική ποινή ύψους 280,5 εκατομ. ευρώ για μη συμμόρφωση διότι η επιχείρηση δεν υπέβαλε πλήρεις και ακριβείς πληροφορίες για την διαλειτουργικότητα.

1.2. Κρατικά μέτρα: Δημόσιες επιχειρήσεις ή/και επιχειρήσεις με αποκλειστικά ή ειδικά δικαιώματα

26. Η Επιτροπή ανέλαβε επίσης ενέργειες στον τομέα του άρθρου 86 συνθήκης ΕΚ, που δεν επιτρέπει στα κράτη μέλη να θεσπίζουν ή να διατηρούν μέτρα αντίθετα προς τους κανόνες της συνθήκης ΕΚ, εν γένει, και ιδιαίτερα προς τους κανόνες ανταγωνισμού, όσον αφορά δημόσιες επιχειρήσεις και επιχειρήσεις στις οποίες τα κράτη μέλη παρέχουν ειδικά ή αποκλειστικά δικαιώματα.
27. Το Μάρτιο, η Επιτροπή εξέδωσε απόφαση στην οποία διαπιστώνεται ότι το ελληνικό κράτος είχε παραβεί το άρθρο 86 σε συνδυασμό με το άρθρο 82 της συνθήκης ΕΚ εξαιτίας της διατήρησης νομοθετικών διατάξεων που εξασφάλιζαν στη Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρισμού (ΔΕΗ), την κατεστημένη επιχείρηση παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας της χώρας, πρόσβαση στο σύνολο σχεδόν των εκμεταλλεύσιμων λιγνιτοφόρων πεδίων της Ελλάδας²¹. Δεδομένου ότι η παραγωγή ηλεκτρισμού με καύση λιγνίτη αποτελεί τη φθηνότερη μορφή παραγωγής ηλεκτρισμού στην Ελλάδα, η κατάσταση αυτή δημιουργούσε ανισότητες ως προς τις ευκαιρίες μεταξύ των διαφόρων φορέων της αγοράς και επέτρεπε στη ΔΕΗ να διατηρεί τη δεσπόζουσα θέση της στην αγορά ηλεκτρισμού χονδρικής. Η Ελλάδα κλήθηκε να υποβάλει προτάσεις όσον αφορά τον τρόπο με τον οποίο θα διασφαλίζεται στους ανταγωνιστές επαρκής πρόσβαση σε κοιτάσματα λιγνίτη, οι οποίες – εφόσον η Επιτροπή θεωρήσει ότι είναι ικανοποιητικές– θα να καταστούν νομικά δεσμευτικές για το ελληνικό κράτος μέσω δεύτερης απόφασης.
28. Στις 7 Οκτωβρίου, η Επιτροπή εξέδωσε απόφαση²² στην οποία διαπιστώνεται ότι η τροποποίηση του σλοβακικού νόμου περί ταχυδρομείων αποτελούσε παραβίαση του άρθρου 86 σε συνδυασμό με το άρθρο 82 της συνθήκης ΕΚ δεδομένου ότι περιελάμβανε στον προστατευόμενο τομέα («ταχυδρομικό μονοπώλιο») το στάδιο παράδοσης των υβριδικών ταχυδρομικών υπηρεσιών²³, υπηρεσίες που είχαν ήδη ελευθερωθεί. Ούτε το σλοβακικό κράτος ούτε η Slovenská Pošta (ο κατεστημένος ταχυδρομικός φορέας της χώρας) απέδειξε ότι αυτή η επέκταση του ταχυδρομικού μονοπωλίου ήταν απαραίτητη για την παροχή της καθολικής ταχυδρομικής υπηρεσίας. Δεδομένου ότι η Δημοκρατία της Σλοβακίας δεν κοινοποίησε στην Επιτροπή τη λήψη οποιωνδήποτε μέτρων για την παύση της παράβασης, η Επιτροπή κίνησε διαδικασία παράβασης κατά της Δημοκρατίας της Σλοβακίας για μη συμμόρφωση με την απόφαση της 7^{ης} Οκτωβρίου²⁴.

1.3. Έλεγχος συγκεντρώσεων

1.3.1. Διαμόρφωση των κανόνων και της πολιτικής

29. Τα διορθωτικά μέτρα είναι τροποποιήσεις σε συγκέντρωση τις οποίες προτείνουν τα μέρη της συγκέντρωσης για να αρθούν επιφυλάξεις σχετικά με τον ανταγωνισμό που έχουν επισημανθεί από την Επιτροπή. Για να δοθεί καλύτερη καθοδήγηση σχετικά

²¹ Βλ. δελτίο τύπου [IP/08/386](#) της 5.3.2008.

²² [EE C 322 της 17.12.2008, σ. 10](#), βλ. επίσης δελτίο τύπου [IP/08/1467](#) της 7.10.2008.

²³ Οι υβριδικές ταχυδρομικές υπηρεσίες είναι μια ειδική μορφή ταχυδρομικών υπηρεσιών στις οποίες το περιεχόμενο διαβιβάζεται ηλεκτρονικά από τον αποστολέα στο φορέα ταχυδρομικής υπηρεσίας, ο οποίος στη συνέχεια τυπώνει, τοποθετεί σε φάκελο, ταξινομεί και παραδίδει τα ταχυδρομικά αντικείμενα.

²⁴ Βλ. δελτίο τύπου [IP/08/1997](#) της 17.12.2008.

με ζητήματα που συνδέονται με τα διορθωτικά μέτρα, η Επιτροπή εξέδωσε, στις 22 Οκτωβρίου, νέα **ανακοίνωση για τα διορθωτικά μέτρα**²⁵, ενώ συγχρόνως τροποποίησε τον εκτελεστικό κανονισμό²⁶. Με τη μεταρρύθμιση αυτή κωδικοποιείται κατά κύριο λόγο η πρόσφατη πρακτική των δικαστηρίων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, αλλά λαμβάνονται επίσης υπόψη τα συμπεράσματα στα οποία κατέληξε η μελέτη για τα διορθωτικά μέτρα²⁷ και οι απαντήσεις που δόθηκαν στη δημόσια διαβούλευση σχετικά με το σχέδιο ανακοίνωσης για τα διορθωτικά μέτρα.

30. Η μεταρρύθμιση επιβάλλει αυστηρότερες υποχρεώσεις πληροφόρησης στα μέρη της συγκέντρωσης, απαιτώντας από τα κοινοποιούντα μέρη να συστηματοποιούν τις πληροφορίες που πρέπει να υποβάλλουν. Επίσης διευκρινίζει και καθιστά αυστηρότερες τις υποχρεώσεις όσον αφορά την επάρκεια των εκπονήσεων και την καταλληλότητα των αγοραστών, και εξηγεί την εφαρμογή των διατάξεων για τον «αρχικό αγοραστή» και τις λύσεις της «εκ των προτέρων ρύθμισης». Στην ανακοίνωση υπογραμμίζεται ότι μπορούν να γίνουν αποδεκτά και άλλα διορθωτικά μέτρα εκτός από την εκποίηση αν τα αποτελέσματά τους είναι ισοδύναμα με εκείνα της εκποίησης, και ότι όταν υπάρχουν δυσχέρειες όσον αφορά τον έλεγχο και κίνδυνοι αναποτελεσματικότητας μπορεί να απορριφθούν τέτοιου είδους διορθωτικά μέτρα.

1.3.2. Εφαρμογή των κανόνων

31. Ο αριθμός των κοινοποιήσεων συγκεντρώσεων έφθασε σε επίπεδα ρεκόρ το 2008, με την κοινοποίηση συνολικά 347 πράξεων στην Επιτροπή, το τρίτο υψηλότερο επίπεδο που έχει καταγραφεί. Η Επιτροπή εξέδωσε συνολικά 340 τελικές αποφάσεις στη διάρκεια του έτους. Από αυτές τις τελικές αποφάσεις, 307 πράξεις εγκρίθηκαν χωρίς όρους κατά τη φάση I. Συνολικά 118 αποφάσεις εγκρίθηκαν χωρίς όρους βάσει της κανονικής διαδικασίας και άλλες 189 εγκρίθηκαν βάσει της απλοποιημένης διαδικασίας. Επίσης 19 πράξεις εγκρίθηκαν στη φάση I, αλλά υπό όρους. Στη διάρκεια του έτους, η Επιτροπή κίνησε δέκα διαδικασίες στη φάση II. Παρατηρήθηκε αισθητή αύξηση του αριθμού των αποφάσεων που εκδόθηκαν βάσει του άρθρου 8 (14, ήτοι 4,0% όλων των κοινοποιήσεων έναντι 2,5 % το προηγούμενο έτος) και του αριθμού των ανακλήσεων στη φάση I (10, που αντιπροσωπεύουν ποσοστό 2,9% το 2008 έναντι 1,2% το 2007) και στη φάση II (3, που αντιστοιχούν σε ποσοστό 0,9% το 2008 έναντι 0,7% το 2007). Το έτος αυτό δεν λήφθηκαν απαγορευτικές αποφάσεις.

1.4. Έλεγχος κρατικών ενισχύσεων

1.4.1. Διαμόρφωση των κανόνων και της πολιτικής

32. Στις αρχές του 2008, η Επιτροπή σκόπευε να εστιάσει το ενδιαφέρον της στον τομέα των κρατικών ενισχύσεων με τη συνέχιση της εφαρμογής του σχεδίου δράσης για τις

²⁵ Ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με τα διορθωτικά μέτρα που είναι αποδεκτά βάσει του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 139/2004 του Συμβουλίου και του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 802/2004 της Επιτροπής, («εκτελεστικός κανονισμός συγκεντρώσεων»), ([EE C 267 της 22.10.2008, σ. 1](#)).

²⁶ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1033/2008 της Επιτροπής, της 20ής Οκτωβρίου 2008, για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 802/2004 για την εφαρμογή του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 139/2004 του Συμβουλίου για τον έλεγχο των συγκεντρώσεων μεταξύ επιχειρήσεων ([EE L 279 της 22.10.2008, σ. 3](#)).

²⁷ [Merger Remedies Study](#), ΓΔ Ανταγωνισμού, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Οκτώβριος 2005.

κρατικές ενισχύσεις (ΣΔΚΕ)²⁸. Ωστόσο, η προσοχή της στράφηκε στη χρηματοπιστωτική και οικονομική κρίση που ξέσπασε και εξέδωσε χωρίς καθυστέρηση τρεις ανακοινώσεις για το ρόλο της πολιτικής κρατικών ενισχύσεων στο πλαίσιο της κρίσης και της διαδικασίας ανάκαμψης.

33. Στο πλαίσιο της **χρηματοπιστωτικής κρίσης**, η Επιτροπή έδωσε πρώτα αρχικές κατευθύνσεις για την εφαρμογή των κανόνων κρατικών ενισχύσεων στα μέτρα που λήφθηκαν για τους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς²⁹ και που βασίστηκαν κατ' εξαίρεση στο άρθρο 87 παράγραφος 3 στοιχείο β) της συνθήκης ΕΚ, το οποίο επιτρέπει τη χορήγηση ενίσχυσης για την αντιμετώπιση σοβαρής διαταραχής της οικονομίας ενός κράτους μέλους. Στη συνέχεια, η Επιτροπή συμπλήρωσε και εξειδίκευσε τις κατευθύνσεις της με μια νέα ανακοίνωση για τον τρόπο με τον οποίο τα κράτη μέλη μπορούν προβούν σε ανακεφαλαιοποίηση των τραπεζών στο πλαίσιο της παρούσας χρηματοπιστωτικής κρίσης³⁰ έτσι ώστε να εξασφαλιστούν κατάλληλα επίπεδα δανειοδότησης για την υπόλοιπη οικονομία και να σταθεροποιηθούν οι χρηματοπιστωτικές αγορές, αποφεύγοντας συγχρόνως τις υπερβολικές στρεβλώσεις του ανταγωνισμού. Επιπλέον, η Επιτροπή εξέδωσε νέο προσωρινό πλαίσιο³¹ το οποίο παρέχει στα κράτη μέλη πρόσθετες δυνατότητες για την αντιμετώπιση των αποτελεσμάτων της πιστωτικής στενότητας στην πραγματική οικονομία. Όλα τα μέτρα περιορίζονται χρονικά μέχρι τα τέλη του 2010, παρόλο που η Επιτροπή, με βάση τις εκθέσεις των κρατών μελών, θα αξιολογήσει κατά πόσο τα μέτρα θα πρέπει να διατηρηθούν και μετά το 2010, ανάλογα με το αν θα συνεχιστεί η κρίση.
34. Όσον αφορά την **εφαρμογή του ΣΔΚΕ**, η Επιτροπή εξέδωσε, όπως είχε εξαγγείλει, ένα γενικό κανονισμό απαλλαγής κατά κατηγορία (ΓΚΑΚ)³² με τον οποίο εγκρίνεται αυτόματα μια σειρά μέτρων κρατικών ενισχύσεων³³ παρέχοντας έτσι τη δυνατότητα στα κράτη μέλη να χορηγούν τις ενισχύσεις αυτές χωρίς να τις κοινοποιούν πρώτα στην Επιτροπή, με την προϋπόθεση ότι πληρούν όλες τις απαιτήσεις που προβλέπονται στον κανονισμό. Στο πλαίσιο της δέσμης μέτρων για την κλιματική αλλαγή, η Επιτροπή εξέδωσε νέες κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις για την προστασία του περιβάλλοντος³⁴ με τις οποίες θεσπίζεται μια συνήθης αξιολόγηση για λιγότερο σημαντικά μέτρα και μια λεπτομερής αξιολόγηση για περιπτώσεις που υπάρχει κίνδυνος σημαντικών στρεβλώσεων του ανταγωνισμού. Η Επιτροπή παρέτεινε επίσης το πλαίσιο για τις κρατικές ενισχύσεις στη ναυπηγική βιομηχανία³⁵ για τρία επιπλέον χρόνια, έως την 31η Δεκεμβρίου 2011. Σε νέα ανακοίνωση για τις κρατικές ενισχύσεις με τη μορφή εγγυήσεων³⁶ καθορίζονται σαφείς και διαφανείς μέθοδοι για τον υπολογισμό του στοιχείου ενίσχυσης σε μια εγγύηση και παρέχονται απλοποιημένοι κανόνες για ΜΜΕ, όπως οι λεγόμενες

²⁸ Σχέδιο δράσης για τις κρατικές ενισχύσεις - Λιγότερες και καλύτερα στοχευμένες κρατικές ενισχύσεις : οδικός χάρτης για τη μεταρρύθμιση των κρατικών ενισχύσεων 2005-2009. [COM\(2005\)107 final](#) της 7.6.2005.

²⁹ [EE C 270 της 25.10.2008, σ. 8.](#)

³⁰ [EE C 10 της 15.1.2009, σ. 2.](#)

³¹ [EE C 16 της 21.1.2009, σ. 1.](#)

³² [EE L 214 της 9.8.2008, σ. 3.](#)

³³ Μεταξύ άλλων, ενισχύσεις υπέρ των ΜΜΕ, της έρευνας, της καινοτομίας, της περιφερειακής ανάπτυξης, της κατάρτισης, της απασχόλησης, των επιχειρηματικών κεφαλαίων, της προστασίας του περιβάλλοντος και της επιχειρηματικότητας.

³⁴ [EE C 82 της 1.4.2008, σ. 1.](#)

³⁵ [EE C 173 της 8.7.2008, σ. 3.](#)

³⁶ [EE C 155 της 20.6.2008, σ. 10](#) και [EE C 244, 25.9.2008, σ. 32.](#)

προκαθορισμένες προμήθειες ασφαλείας και τα ενιαία ποσοστά προμηθειών για εγγυήσεις χαμηλού ύψους.

35. Επιπλέον, ξεκίνησαν δημόσιες διαβουλεύσεις όσον αφορά τους νέους κανόνες για τις δημόσιες ραδιοτηλεοπτικές υπηρεσίες, την πιθανή παράταση μέχρι το 2012 της ανακοίνωσης για τον κινηματογράφο (είχε προγραμματιστεί για έκδοση τον Ιανουάριο του 2009), τα έγγραφα κατευθυντηρίων οδηγιών για την αναλυτική αξιολόγηση των περιφερειακών ενισχύσεων προς μεγάλα επενδυτικά σχέδια και τα κριτήρια για την ανάλυση συμβατότητας των ενισχύσεων στον τομέα της κατάρτισης, καθώς και για τους εργαζόμενους σε μειονεκτική θέση ή με αναπηρία όσον αφορά κρατικές ενισχύσεις που υπόκεινται σε ατομική κοινοποίηση.
36. Η Επιτροπή άρχισε επίσης το 2008 δημόσιες διαβουλεύσεις για διαδικαστικά θέματα, όπως για τα σχέδια κώδικα βέλτιστων πρακτικών³⁷ σχετικά με τη διαδικασία ελέγχου των κρατικών ενισχύσεων και για το σχέδιο ανακοίνωσης σχετικά με την απλοποιημένη διαδικασία αντιμετώπισης ορισμένων ειδών κρατικών ενισχύσεων. Στόχος και δύο εγγράφων είναι να εξασφαλιστεί μεγαλύτερη διαφάνεια, προβλεψιμότητα και αποτελεσματικότητα στις διαδικασίες κρατικών ενισχύσεων σύμφωνα με το ΣΔΚΕ. Η συζήτηση με τα κράτη μέλη και άλλους ενδιαφερόμενους φορείς σχετικά με τον κώδικα βέλτιστων πρακτικών και την απλοποιημένη διαδικασία θα πραγματοποιηθεί στις αρχές του 2009. Τα σχέδια των σχετικών εγγράφων πρόκειται να εγκριθούν το πρώτο εξάμηνο του 2009. Η Επιτροπή πραγματοποίησε επίσης διαβούλευση σχετικά με σχέδιο ανακοίνωσης της Επιτροπής για την εφαρμογή της νομοθεσίας περί κρατικών ενισχύσεων από τα εθνικά δικαστήρια³⁸.
37. Το 2008, η Επιτροπή συνέχισε τις προσπάθειές της για τη βελτίωση της εφαρμογής και της παρακολούθησης των αποφάσεων στον τομέα των κρατικών ενισχύσεων. Στόχος της Επιτροπής είναι να επιτύχει, βάσει της ανακοίνωσης για την ανάκτηση που εκδόθηκε το 2007³⁹, μια πιο αποτελεσματική και άμεση εκτέλεση των αποφάσεων ανάκτησης. Σύμφωνα με τις πληροφορίες που υπέβαλαν τα ενδιαφερόμενα κράτη μέλη, κατά την περίοδο αυτή συντελέστηκε αξιολογία πρόοδος όσον αφορά την ανάκτηση. Αυτό φαίνεται στα ποσά των ενισχύσεων που ανακτήθηκαν. Από 10,3 δισεκατ. EUR παράνομων και ασυμβίβαστων ενισχύσεων που έπρεπε να ανακτηθούν βάσει αποφάσεων που εκδόθηκαν από το 2000, ανακτήθηκαν περίπου 9,3 δισεκατ. EUR (ήτοι 90,7% του συνολικού ποσού) μέχρι τα τέλη του 2008. Επιπλέον, ανακτήθηκε περαιτέρω ποσό 2,5 δισεκατ. EUR που αφορούσε τόκους ανάκτησης.
38. Όπως είχε ανακοινωθεί στο ΣΔΚΕ, η Επιτροπή επέδειξε αυστηρή στάση έναντι των κρατών μελών που δεν εφαρμόσαν τις αποφάσεις ανάκτησης που τους είχαν απευθυνθεί. Το 2008, η Επιτροπή κίνησε διαδικασίες είτε βάσει του άρθρου 88 παράγραφος 2 της συνθήκης ΕΚ είτε βάσει του άρθρου 228 παράγραφος 2 της συνθήκης ΕΚ για μη συμμόρφωση κράτους μέλους με υποχρεώσεις ανάκτησης. Αποφάσισε να κινήσει διαδικασίες βάσει του άρθρου 88 παράγραφος 2 της συνθήκης ΕΚ σε πέντε υποθέσεις που αφορούσαν την Ιταλία και τη Σλοβακία, ενώ

³⁷ Βλ. δελτίο τύπου [IP/08/1950](#) της 11.12.2008.

³⁸ Θα αντικαταστήσει την ανακοίνωση του 1995 σχετικά με τη συνεργασία μεταξύ των εθνικών δικαστηρίων και της Επιτροπής στον τομέα των κρατικών ενισχύσεων ([EE C 312 της 23.11.1995, σ. 8](#)).

³⁹ [EE C 272, 15.11.2007, σ. 4](#).

εξέδωσε αποφάσεις βάσει του άρθρου 228 παράγραφος 2 της συνθήκης ΕΚ σε οκτώ υποθέσεις που αφορούσαν την Ιταλία και την Ισπανία.

39. Για τη βελτίωση της διαφάνειας και της επικοινωνίας, η ΓΔ Ανταγωνισμού δημοσίευσε στο δικτυακό της τόπο ένα *Vademecum* για τους κανόνες κρατικών ενισχύσεων⁴⁰ όπου συνοψίζονται οι κυριότεροι κανόνες που ισχύουν για τον έλεγχο των κρατικών ενισχύσεων.

1.4.2. Εφαρμογή των κανόνων

40. Η επικαιροποίηση του πίνακα αποτελεσμάτων για τις κρατικές ενισχύσεις⁴¹ το φθινόπωρο του 2008 δείχνει ότι τα κράτη μέλη κάνουν όλο και μεγαλύτερη χρήση των δυνατοτήτων που τους παρέχονται με τους πρόσφατα αναθεωρηθέντες κανόνες για τις κρατικές ενισχύσεις για την καλύτερη στοχοθέτηση των ενισχύσεών τους. Τα κράτη μέλη χορήγησαν κατά μέσο όρο 80% των ενισχύσεών τους για οριζόντιους στόχους το 2007, έναντι περίπου 50% στα μέσα της δεκαετίας του 1990, με αύξηση των ενισχύσεων για την έρευνα και την ανάπτυξη (Ε&Α) και για την προστασία του περιβάλλοντος. Στο πλαίσιο της παρούσας χρηματοπιστωτικής κρίσης, χάρη συντονισμένη δράση των κρατών μελών και της Επιτροπής, τα καθεστάτα στήριξης στο χρηματοπιστωτικό τομέα εφαρμόστηκαν χωρίς καθυστέρηση και σύμφωνα με τους κανόνες για τις κρατικές ενισχύσεις.
41. Στη διάρκεια των τελευταίων 25 ετών, το συνολικό επίπεδο των κρατικών ενισχύσεων από άνω του 2% του ΑΕΠ τη δεκαετία του 1980 μειώθηκε σε περίπου 0,5% το 2007. Ενώ υπογραμμίζεται η συνεχιζόμενη τάση των κρατών μελών να επικεντρώνουν το ενδιαφέρον τους σε οριζόντιους στόχους, ο πίνακας αποτελεσμάτων δείχνει εντούτοις ότι, μετά την πρόσφατη χρηματοπιστωτική κρίση, το μερίδιο των ενισχύσεων διάσωσης και αναδιάρθρωσης είναι πιθανό να σημειώσει σημαντική αύξηση σε κάποιες χώρες το 2008.
42. Το 2008, η Επιτροπή ενέκρινε 88 καθεστάτα κοινοποιηθέντα βάσει του κοινοτικού πλαισίου του 2006 για έρευνα, ανάπτυξη και καινοτομία⁴², από τα οποία 66 αφορούσαν αποκλειστικά σχέδια Ε&Α, εννέα προσανατολιζόνταν στην προώθηση της καινοτομίας και 13 συνδύαζαν και τους τρεις στόχους.
43. Επιπλέον, εκδόθηκε μια σημαντική απόφαση⁴³ για διάφορες μεμονωμένες υποθέσεις στον ιταλικό αεροναυπηγικό τομέα, μετά από εκτίμηση βάσει των κοινοτικών πλαισίων για τις κρατικές ενισχύσεις Ε&Α του 1996⁴⁴ και του 1986⁴⁵. Η απόφαση, που εκδόθηκε στις 11 Μαρτίου, καλύπτει 17 μεμονωμένα σχέδια ενισχύσεων Ε&Α στον αεροναυπηγικό τομέα που είχαν χορηγήσει οι ιταλικές αρχές στη διάρκεια της δεκαετίας του 1990. Η απόφαση απαιτεί την άμεση εξόφληση των δανείων για τα περισσότερα μεμονωμένα σχέδια, συν τόκους υπερημερίας σε ορισμένες υποθέσεις. Οι δικαιούχοι εξόφλησαν περίπου 350 εκατ. EUR εντός της δίμηνης διορίας που προέβλεπε η απόφαση.

⁴⁰ Το *Vademecum* διατίθεται στη διεύθυνση http://ec.europa.eu/competition/state_aid/studies_reports/studies_reports.html#vademecum

⁴¹ COM(2008) 751 τελικό της 17.11.2008.

⁴² ΕΕ C 323 της 30.12.2006, σ. 1.

⁴³ Υπόθεση C 61/2003 *Loi aéronautique italienne N808/85 cas individuels*.

⁴⁴ ΕΕ C 45 της 17.2.1996, σ. 5.

⁴⁵ ΕΕ C 83 της 11.4.1986, σ. 2.

44. Στον τομέα της χρηματοδότησης με επιχειρηματικά κεφάλαια για ΜΜΕ, η Επιτροπή ενέκρινε 18 σχέδια βάσει των κατευθυντήριων γραμμών για τα επιχειρηματικά κεφάλαια⁴⁶. Εξετάστηκαν ένδεκα σχέδια βάσει του κεφαλαίου 4 των κατευθυντήριων γραμμών, δεδομένου ότι πληρούσαν τις διατάξεις «ασφαλούς λιμένα» που επέτρεπαν απλοποιημένη εκτίμηση· τρία σχέδια εξετάστηκαν βάσει του κεφαλαίου 5, καθώς απαιτείτο αναλυτική εκτίμηση⁴⁷. Σε τρεις περιπτώσεις η Επιτροπή θεώρησε ότι το σχέδιο δεν περιελάμβανε κρατική ενίσχυση⁴⁸. Ένα σχέδιο θεωρήθηκε ότι δεν περιελάμβανε ενίσχυση και εξετάστηκε εν μέρει βάσει του κεφαλαίου 4 των κατευθυντήριων γραμμών⁴⁹.
45. Στον τομέα της αναδιάρθρωσης της βιομηχανίας, η Επιτροπή εξέδωσε απόφαση με την οποία η Ρουμανία καλείτο να ανακτήσει 27 εκατ. EUR παράνομης ενίσχυσης σε σχέση με την ιδιωτικοποίηση της Automobile Craiova, η οποία είχε πωληθεί υπό όρους που αποσκοπούσαν στην εξασφάλιση ορισμένου επιπέδου παραγωγής και απασχόλησης, με αντάλλαγμα την αποδοχή χαμηλότερης τιμής πώλησης⁵⁰. Επιπλέον, μετά από αρκετά έτη ερευνών, η Επιτροπή κατέληξε στο συμπέρασμα ότι οι προσπάθειες των πολωνικών αρχών να αναδιαρθρώσουν τα ναυπηγεία του Gdynia και του Szczecin και να αποκαταστήσουν τη βιωσιμότητά τους είχαν αποτύχει⁵¹. Κατά συνέπεια, η Επιτροπή κάλεσε την Πολωνία να ανακτήσει την παράνομη ενίσχυση από τα ναυπηγεία με ελεγχόμενη πώληση των περιουσιακών στοιχείων των ναυπηγείων και εν συνεχεία εκκαθάριση των εταιρειών.

2. ΤΟΜΕΑΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ

2.1. Ενέργεια και περιβάλλον

46. Η δέσμη μέτρων για την εσωτερική αγορά ενέργειας που προτάθηκε από την Επιτροπή στις 19 Σεπτεμβρίου 2007 αποτέλεσε αντικείμενο έντονων συζητήσεων μεταξύ των τριών θεσμικών οργάνων το 2008. Το Κοινοβούλιο διατύπωσε τις γνώμες του σε πρώτη ανάγνωση σχετικά με τη δέσμη αυτή στη διάρκεια του καλοκαιριού (στις 18 Ιουνίου για τον ηλεκτρισμό και στις 9 Ιουλίου για το αέριο). Το Συμβούλιο Ενέργειας κατέληξε σε πολιτικό συμβιβασμό στις 10 Οκτωβρίου.
47. Στις 23 Ιανουαρίου η Επιτροπή παρουσίασε μια δέσμη σημαντικών προτάσεων για την υλοποίηση των φιλόδοξων δεσμεύσεων που είχε αναλάβει η ΕΕ σχετικά με την καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής και την προώθηση της ανανεώσιμης ενέργειας μέχρι το 2020 και τα μετέπειτα έτη. Το Δεκέμβριο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, συντασσόμενα πλήρως με τις προτάσεις της

⁴⁶ [EE C 194 της 18.8.2006, σ. 2.](#)

⁴⁷ Υποθέσεις [N 263/2007](#) Ταμείο ανάπτυξης τεχνολογίας της Σαξονίας (EE C 93 της 15.4.2008, σ. 1), [N 521/2007](#) Ταμείο επιχειρηματικών κεφαλαίων "Clusterfonds Start-up!" Freistaat Bayern (EE C 100 της 22.4.2008, σ. 2) και [N 700/2007](#) Finance Wales JEREMIE Fund (EE C 331 της 31.12.2008, σ. 2).

⁴⁸ [N 836/2006](#) Mittelstandsfonds Schleswig-Holstein (EE C 67 της 12.3.2008, σ. 1), [C 33/2007](#) IBG Beteiligungsgesellschaft Sachsen-Anhalt mbH (EE C 246 της 20.10.2007, σ. 20), [N 389/2007](#) Risk capital fund Niedersachsen (EE C 145 της 11.6.2008, σ. 1).

⁴⁹ [N 696/2007](#) ΕΤΠΑ- Ταμείο επιχειρηματικού κεφαλαίου Βρανδεμβούργου (EE C 180 της 17.7.2008, σ. 3).

⁵⁰ Υπόθεση [C 46/2007](#) Ιδιωτικοποίηση της Automobile Craiova (EE C 239 της 6.9.2008, σ. 12). Βλ. δελτίο τύπου [IP/08/315](#) της 27.2.2008.

⁵¹ Υποθέσεις [C 17/2005](#) Ενίσχυση αναδιάρθρωσης υπέρ της Stoczni Gdynia (EE C 220 της 8.9.2005, σ. 7) και [C 19/2005](#) Ενίσχυση αναδιάρθρωσης υπέρ του ναυπηγείου Szczecin (EE C 220 της 9.9.2005, σ. 7). Βλ. δελτίο τύπου [IP/08/1642](#) της 6.11.2008.

Επιτροπής, κατέληξαν σε συμφωνία όσον αφορά τους στόχους, που θα καταστούν νομικά δεσμευτικοί μέχρι το 2020. Συμφωνήθηκε να μειωθούν οι εκπομπές αερίων θερμοκηπίου κατά 20%, να θεσπιστεί μερίδιο 20% για την ανανεώσιμη ενέργεια, και να βελτιωθεί η ενεργειακή απόδοση κατά 20%. Η συμφωνία περιλάμβανε την αναθεώρηση του συστήματος εμπορίας των εκπομπών, τη συμμετοχή στην προσπάθεια μείωσης εκτός του συστήματος εμπορίας των εκπομπών, δεσμευτικούς εθνικούς στόχους για το μερίδιο της ανανεώσιμης ενέργειας που παράγεται, νομικό πλαίσιο που προωθεί τις ασφαλείς για το περιβάλλον τεχνολογίες δέσμευσης και αποθήκευσης του άνθρακα, καθώς και συναφείς προτάσεις για τις εκπομπές CO₂ από αυτοκίνητα και την ποιότητα των καυσίμων. Τα μέτρα αυτά θα συμβάλουν ώστε η Ευρώπη να μετατραπεί σε οικονομία χαμηλής κατανάλωσης άνθρακα και θα αυξήσουν την ασφάλεια εφοδιασμού της. Για να στηριχθούν οι συνολικές πολιτικές της Επιτροπής όσον αφορά την κλιματική αλλαγή και την ανανεώσιμη ενέργεια, η δέσμη προτάσεων περιλαμβάνει επίσης νέες κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις για την προστασία του περιβάλλοντος, στις οποίες προσδιορίζονται οι όροι υπό τους οποίους ενισχύσεις για την προστασία του περιβάλλοντος μπορεί να θεωρηθούν συμβατές με τη συνθήκη. Αυτές οι κατευθυντήριες γραμμές άρχισαν να ισχύουν τον Απρίλιο. Τον Ιούλιο, η Επιτροπή εξέδωσε το νέο κανονισμό απαλλαγής κατά κατηγορία, βάσει του οποίου οι κρατικές ενισχύσεις για ανανεώσιμη ενέργεια και ενεργειακή απόδοση απαλλάσσονται από την υποχρέωση κοινοποίησης όταν πληρούνται ορισμένα κριτήρια.

48. Στις 13 Νοεμβρίου η Επιτροπή εξέδωσε δεύτερη δέσμη για την **επισκόπηση της ενεργειακής στρατηγικής**⁵², που περιλαμβάνει ένα ευρύ φάσμα προτάσεων για την ενίσχυση της ασφάλειας του ενεργειακού εφοδιασμού και τονίζει, μεταξύ άλλων, τη σημασία της λειτουργίας μιας ανταγωνιστικής εσωτερικής αγοράς ενέργειας για την ασφάλεια του ενεργειακού εφοδιασμού.
49. Για να υπάρχουν αγορές ενέργειας που λειτουργούν αποτελεσματικά, οι εισερχόμενες σε αυτές επιχειρήσεις πρέπει να έχουν πρόσβαση στα δίκτυα και τους πελάτες. Η Επιτροπή συνέχισε να επικεντρώνει την προσοχή της κυρίως σε τρία γενικά είδη καταχρήσεων στους τομείς του ηλεκτρισμού και του αερίου που αφορούν τα βασικά σημεία δυσλειτουργίας της αγοράς τα οποία προσδιορίστηκαν μετά από έρευνα στον κλάδο. Αυτές οι **έρευνες για παραβίαση της αντιμονοπωλιακής νομοθεσίας** επικεντρώνονται στις πρακτικές αποκλεισμού, καταχρηστικής εκμετάλλευσης δεσπόζουσας θέσης και στις αθέμιτες συμπράξεις.
50. Το 2006 η Επιτροπή πραγματοποίησε έρευνες στη γερμανική αγορά ηλεκτρισμού ως συνέχεια της έρευνας στον τομέα της ενέργειας⁵³. Κατά τη διάρκεια της έρευνας, η Επιτροπή κατέληξε στο προκαταρκτικό συμπέρασμα ότι η *E.ON* ήταν πιθανό να έχει εκμεταλλευτεί καταχρηστικά τη δεσπόζουσα θέση της στην αγορά κατά δύο τρόπους: πρώτον, σε επίπεδο χονδρικής στην αγορά ηλεκτρισμού, με τη στρατηγικού χαρακτήρα αναστολή της παραγωγικής ικανότητας ορισμένων μονάδων παραγωγής στην αγορά χονδρικής με σκοπό την αύξηση της τιμής. Επιπλέον, η Επιτροπή είχε υπόνοιες ότι η *E.ON* σχεδίασε και εφάρμοσε στρατηγική για να αποτρέψει τους τρίτους να επενδύσουν στην παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας και δεύτερον ότι, ως φορέας εκμετάλλευσης συστήματος μεταφοράς, ευνοούσε τη δική της παραγωγή στη

⁵² Βλ. δελτίο τύπου [IP/08/1696](#), 13.11.2008.

⁵³ Βλ. [MEMO/06/483](#), 12.12.2006.

δευτερεύουσα αγορά ηλεκτρικής ενέργειας εξισορρόπησης⁵⁴. Τον Ιούνιο, η Επιτροπή πραγματοποίησε διαβουλεύσεις με τα ενδιαφερόμενα μέρη σχετικά με τις διαρθρωτικές δεσμεύσεις που προτάθηκαν από την *E.ON* για την αντιμετώπιση αυτών των προβλημάτων ανταγωνιστικής συμπεριφοράς στις γερμανικές αγορές ηλεκτρισμού⁵⁵. Τα αποτελέσματα επιβεβαίωσαν ότι οι δεσμεύσεις ήταν ανάλογες και απαραίτητες για την άρση των επιφυλάξεων. Κατά συνέπεια, στις 26 Νοεμβρίου Επιτροπή εξέδωσε απόφαση με την οποία οι δεσμεύσεις που προσφέρθηκαν από την *E.ON* έγιναν νομικά δεσμευτικές περατώνοντας έτσι την έρευνά της⁵⁶.

51. Όσον αφορά άλλες υποθέσεις σχετικά με την αγορά ηλεκτρισμού, το Δεκέμβριο η Επιτροπή απηύθυνε κοινοποίηση αιτιάσεων στην *Electricité de France (EdF)* για εικαζόμενο αποκλεισμό πελατών μέσω *de facto* και/ή *de iure* μακροχρόνιων αποκλειστικών συμβάσεων μεταξύ της EdF και μεγάλων βιομηχανικών χρηστών στη Γαλλία⁵⁷. Επιπλέον, η Επιτροπή συνέχισε τις έρευνές της για την *Suez/Electrabel* όσον αφορά την ίδια εικαζόμενη συμπεριφορά στο Βέλγιο⁵⁸. Μετά από αιφνιδιαστικές επιθεωρήσεις το 2006 στις εγκαταστάσεις των *E.ON AG (E.ON)*, *E.ON Ruhrgas AG* και *Gaz de France (GdF)* στη Γερμανία και τη Γαλλία⁵⁹ και την επίσημη κίνηση της διαδικασίας τον Ιούλιο του 2007⁶⁰, η Επιτροπή απηύθυνε κοινοποίηση αιτιάσεων στις *E.ON* και *GdF*.

2.2. Χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες

52. Στις αρχές του φθινόπωρου, η **χρηματοπιστωτική κρίση** έπληξε τις οικονομίες των κρατών μελών της ΕΕ με συστημικό τρόπο. Πολλές κυβερνήσεις της ΕΕ έλαβαν μέτρα για τη στήριξη της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας, την αποκατάσταση της εμπιστοσύνης στις χρηματοπιστωτικές αγορές και την ελαχιστοποίηση του κινδύνου σοβαρής μείωσης της προσφοράς πιστώσεων.
53. Στον τομέα της πολιτικής ανταγωνισμού – και ιδίως του **ελέγχου των κρατικών ενισχύσεων** – ο ρόλος της Επιτροπής ήταν η στήριξη της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας παρέχοντας χωρίς καθυστέρηση την απαιτούμενη ασφάλεια δικαίου στα μέτρα που λήφθηκαν από τα κράτη μέλη. Η Επιτροπή συνέβαλε επίσης στη διατήρηση ισότιμων όρων ανταγωνισμού μεριμνώντας ώστε τα εθνικά μέτρα να μην οδηγούν απλώς στην εξαγωγή των προβλημάτων σε άλλα κράτη μέλη.
54. Στην ανακοίνωσή της του Οκτωβρίου σχετικά με την «εφαρμογή των κανόνων για τις κρατικές ενισχύσεις, στα μέτρα που λαμβάνονται σε σχέση με τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, στο πλαίσιο της τρέχουσας παγκόσμιας χρηματοπιστωτικής κρίσης»⁶¹, η Επιτροπή διευκρίνισε τη γενική της προσέγγιση και

⁵⁴ Η ενέργεια εξισορρόπησης είναι η προμήθεια ηλεκτρικής ενέργειας τελευταίας στιγμής για να διατηρηθεί η συχνότητα του ρεύματος στο δίκτυο. Η Επιτροπή έχει την υποψία ότι η *E.ON* ευνοούσε τη δική της θυγατρική παραγωγή, ακόμη και αν χρέωνε υψηλότερες τιμές, μετακυλίνοντας το μεγαλύτερο κόστος στον τελικό καταναλωτή, και ότι η *E.ON* εμποδίζε τους άλλους φορείς παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας να πωλούν ενέργεια εξισορρόπησης στις αγορές της *E.ON*.

⁵⁵ Βλ. [MEMO/08/396](#) της 12.6.2008.

⁵⁶ Βλ. δελτίο τύπου [IP/08/1774](#) της 26.11.2008.

⁵⁷ Βλ. [MEMO/08/809](#) της 29.12.2008.

⁵⁸ Βλ. [MEMO/07/313](#) της 26.7.2007.

⁵⁹ Βλ. [MEMO/06/205](#) της 17.5.2006.

⁶⁰ Βλ. [MEMO/07/316](#) της 30.7.2007.

⁶¹ ΕΕ C 270 της 25.10.2008, σ. 8.

έδωσε κατευθύνσεις για μια σειρά κρατικών παρεμβάσεων, και ιδίως των κρατικών εγγυήσεων, που αποτέλεσαν την πιο γενικευμένη μορφή αντίδρασης για την αντιμετώπιση της κρίσης στην αρχική της φάση.

55. Στη συνέχεια, το ενδιαφέρον των κρατών μελών στράφηκε σε μέτρα για την ανακεφαλαιοποίηση των τραπεζών. Το Δεκέμβριο, η Επιτροπή εξέδωσε κατευθυντήριες γραμμές για την εκτίμηση των μέτρων αυτών βάσει των κανόνων περί κρατικών ενισχύσεων στην ανακοίνωσή της με τίτλο. «Η ανακεφαλαιοποίηση των χρηματοπιστωτικών οργανισμών στο πλαίσιο της τρέχουσας χρηματοπιστωτικής κρίσης: περιορισμός των ενισχύσεων στο ελάχιστο απαραίτητο και διασφαλίσεις έναντι αδικαιολόγητων στρεβλώσεων του ανταγωνισμού»⁶².
56. Η συνεκτική μεθοδολογία που καθορίζεται σε αυτά τα έγγραφα καθοδήγησης επέτρεψε το σχεδιασμό και την έγκριση χωρίς καθυστέρηση πολλών εθνικών καθεστώτων και μεμονωμένων μέτρων για την αντιμετώπιση της κρίσης, αποφεύγοντας ταυτόχρονα τις επιζήμιες οικονομικές ανισορροπίες μεταξύ τραπεζών και μεταξύ κρατών μελών.
57. Η Επιτροπή ενέκρινε ενισχύσεις στις ακόλουθες αποφάσεις βάσει του άρθρου 87 παράγραφος 3 στοιχείο γ): Sachsen LB⁶³, IKB⁶⁴, West LB⁶⁵, Roskilde Bank⁶⁶, Hypo Real Estate⁶⁷, Bradford and Bingley⁶⁸.
58. Καθώς η κρίση επιδειωνόταν, στις αρχές Οκτωβρίου η Επιτροπή αποφάσισε να εγκρίνει κρατικές ενισχύσεις βάσει του άρθρου 87 παράγραφος 3 στοιχείο β) που αφορά τις ενισχύσεις για την άρση σοβαρής διαταραχής της οικονομίας κράτους μέλους. Το 2008, η Επιτροπή ενέκρινε τα ακόλουθα καθεστάτα ενισχύσεων για τη στήριξη της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας: ένδεκα καθεστάτα εγγυήσεων (Δανία⁶⁹, Φινλανδία⁷⁰, Γαλλία⁷¹, Ιρλανδία⁷², Ιταλία⁷³, Λετονία⁷⁴, Κάτω Χώρες⁷⁵, Πορτογαλία⁷⁶, Σλοβενία⁷⁷, Ισπανία⁷⁸ και Σουηδία⁷⁹), δύο καθεστάτα ανακεφαλαιοποίησης (Γαλλία⁸⁰ και Ιταλία⁸¹), ένα καθεστώς αγοράς στοιχείων

⁶² EE C 10 της 15.1.2009, σ. 2.

⁶³ C 9/2008 *Ενίσχυση αναδιάρθρωσης υπέρ της Sachsen LB, Γερμανία.*

⁶⁴ C 10/2008 *Ενίσχυση αναδιάρθρωσης υπέρ της IKB, Γερμανία.*

⁶⁵ C 43/2008 *Ενίσχυση αναδιάρθρωσης υπέρ της West LB, Γερμανία.*

⁶⁶ N 366/2008 *Ενίσχυση αναδιάρθρωσης υπέρ της Roskilde Bank, Δανία.*

⁶⁷ NN 44/2008 *Ενίσχυση διάσωσης υπέρ της Hypo Real Estate, Γερμανία.*

⁶⁸ NN 41/2008 *Ενίσχυση διάσωσης υπέρ της Bradford and Bingley, ΗΒ.*

⁶⁹ NN 51/2008 *Καθεστώς εγγυήσεων για τράπεζες στη Δανία.*

⁷⁰ N 567/2008 *Καθεστώς εγγυήσεων της Φινλανδίας.*

⁷¹ N 548/2008 *Μέτρα χρηματοπιστωτικής στήριξης στον τραπεζικό κλάδο της Γαλλίας (αναχρηματοδότηση), δεν έχει ακόμη δημοσιευτεί.*

⁷² NN 48/2008 *Καθεστώς εγγυήσεων για τράπεζες στην Ιρλανδία.*

⁷³ N 520a/2008 *Καθεστώς εγγυήσεων για τράπεζες στην Ιταλία.*

⁷⁴ N 638/2008 *Καθεστώς εγγυήσεων για τράπεζες.*

⁷⁵ N 524/2008 *Καθεστώς εγγυήσεων για χρηματοπιστωτικά ιδρύματα των Κάτω Χωρών.*

⁷⁶ NN 60/08 *Καθεστώς εγγυήσεων για χρηματοπιστωτικά ιδρύματα στην Πορτογαλία.*

⁷⁷ N 531/2008 *Καθεστώς εγγυήσεων για πιστωτικά ιδρύματα στη Σλοβενία.*

⁷⁸ NN 54b/2008 *Καθεστώς εγγυήσεων για πιστωτικά ιδρύματα στην Ισπανία.*

⁷⁹ N 533/2008 *Μέτρα στήριξης για τον τραπεζικό κλάδο στη Σουηδία.*

⁸⁰ N 613/2008 *Μέτρα χρηματοπιστωτικής στήριξης του τραπεζικού κλάδου στη Γαλλία (ανακεφαλαιοποίηση).*

⁸¹ N 648/2008 *Καθεστώς ανακεφαλαιοποίησης.*

ενεργητικού (Ισπανία⁸²) και τέσσερα συνδυασμένα καθεστώτα που περιλάμβαναν δύο ή περισσότερα από τα ανωτέρω στοιχεία (Αυστρία⁸³, Γερμανία⁸⁴, Ελλάδα⁸⁵, Ηνωμένο Βασίλειο⁸⁶).

59. Η Επιτροπή ενέκρινε επίσης ορισμένες μεμονωμένες περιπτώσεις ενισχύσεων το 2008, όπως υποθέσεις ανακεφαλαιοποιήσεων, εγγυήσεων και παροχής ρευστότητας: ING⁸⁷, KBC⁸⁸, Parex⁸⁹, SNS Reaal⁹⁰, Bayern LB⁹¹, Fortis⁹², Dexia⁹³, Nord LB⁹⁴, εγγύησης υπέρ της IKB⁹⁵, Carnegie Sweden⁹⁶, Aegon⁹⁷, Fortis Bank και Fortis Bank Luxembourg⁹⁸.
60. Η Επιτροπή ενήργησε με ταχύτητα για την αποκατάσταση της εμπιστοσύνης στην αγορά. Με την έκδοση αυτών των αποφάσεων, δόθηκαν σαφείς κατευθύνσεις και η απαραίτητη ασφάλεια του δικαίου στα κράτη μέλη και αποδείχθηκε ότι η πολιτική κρατικών ενισχύσεων της ΕΕ μπορεί να αντιδράσει με πραγματιστικό και υπεύθυνο τρόπο στις εξελισσόμενες συνθήκες της αγοράς.
61. Η χρηματοπιστωτική κρίση είχε σοβαρές επιπτώσεις στην **πραγματική οικονομία** της ΕΕ. Οι τράπεζες άρχισαν να εφαρμόζουν τακτική απομόχλευσης και αποφυγής των κινδύνων σε πολύ μεγαλύτερο βαθμό από ό,τι κατά το παρελθόν. Οι επιχειρήσεις άρχισαν να αντιμετωπίζουν δυσχέρειες πρόσβασης σε πιστώσεις. Η πρόκληση για την Επιτροπή ήταν να αποφευχθεί η δημόσια παρέμβαση που θα μπορούσε να προκαλέσει στρέβλωση των συνθηκών ανταγωνισμού στην εσωτερική αγορά και να υπονομεύσει το στόχο των κατάλληλα στοχευμένων κρατικών ενισχύσεων. Ωστόσο, η Επιτροπή αναγνώρισε ότι, υπό ορισμένες συνθήκες, απαιτείται η ενίσχυση του κράτους για την αντιμετώπιση της κρίσης. Ωστόσο, η κρατική ενίσχυση δεν θα πρέπει να χρησιμοποιείται για την αναβολή ή την αποφυγή της αναγκαίας αναδιάρθρωσης των επιχειρήσεων που αντιμετωπίζουν διαρθρωτικές δυσχέρειες. Έχοντας υπόψη το στόχο αυτόν, η Επιτροπή έλαβε διάφορα μέτρα για να αντιμετωπίσει την κατάσταση στην πραγματική οικονομία, παράλληλα με τις ειδικές ενέργειες που αναλήφθηκαν στον χρηματοπιστωτικό και τραπεζικό τομέα.
62. Ειδικότερα, η Επιτροπή εξέδωσε το «Προσωρινό πλαίσιο για τη λήψη μέτρων κρατικής ενίσχυσης με σκοπό να στηριχθεί η πρόσβαση στη χρηματοδότηση κατά τη διάρκεια της τρέχουσας χρηματοπιστωτικής και οικονομικής κρίσης»⁹⁹. Αυτό το

82 NN 54a/2008 Κεφάλαιο για την εξαγορά χρηματοπιστωτικών περιουσιακών στοιχείων στην Ισπανία..

83 N 557/2008 Καθεστώς ενισχύσεων για το χρηματοπιστωτικό τομέα της Αυστρίας.

84 N 512/2008 Καθεστώς ενισχύσεων για τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα στη Γερμανία.

85 N 560/2008 Καθεστώς ενισχύσεων για τον τραπεζικό κλάδο στην Ελλάδα.

86 N 507/2008 Καθεστώς ενισχύσεων για τον τραπεζικό κλάδο στο ΗΒ.

87 N 528/2008 Μέτρα υπέρ της ING (ανακεφαλαιοποίηση), Κάτω Χώρες.

88 N 602/2008 Ανακεφαλαιοποίηση της KBC, Βέλγιο.

89 NN 68/2008 Μέτρα στήριξης για την JSC Parex Banka, Λετονία.

90 N 611/2008 SNS Reaal/Νέα εισφορά κεφαλαίου από τις αρχές των Κάτω Χωρών, Κάτω Χώρες.

91 N 615/2008 Εγγύηση και ανακεφαλαιοποίηση της Bayern LB, Γερμανία.

92 N 574/2008 Μέτρα υπέρ της Fortis, Βέλγιο/Λουξεμβούργο/Κάτω Χώρες.

93 NN 45-49-50/2008 Εγγύηση για τις υποχρεώσεις της Dexia, Βέλγιο.

94 N 655/2008 Εγγύηση για την Nord LB, Γερμανία.

95 N 639/2008 Εγγύηση για την IKB, Γερμανία.

96 NN 64/2008 Έκτακτα μέτρα διάσωσης όσον αφορά την Carnegie Investment Bank, Σουηδία.

97 N 569/2008 Μέτρα υπέρ της Aegon, Κάτω Χώρες.

98 NN 42-46-53A/2008 Ενίσχυση αναδιάρθρωσης προς την Fortis Bank και Fortis Bank Luxembourg.

99 EE C 16 της 22.1.2009, σ. 1.

προσωρινό πλαίσιο παρέχει στα κράτη μέλη περισσότερες δυνατότητες να αντιμετωπίσουν τις επιπτώσεις της πιστωτικής στενότητας στην πραγματική οικονομία. Για την επίτευξη αυτών των στόχων, τα κράτη μέλη δύνανται, παραδείγματος χάρη, υπό ορισμένες συνθήκες και μέχρι τα τέλη του 2010, να χορηγούν:

- κατ' αποκοπή ενίσχυση ύψους έως 500.000 ευρώ ανά επιχείρηση για τα επόμενα δύο έτη, με σκοπό την ανακούφισή τους από τις τρέχουσες δυσκολίες·
- κρατικές εγγυήσεις με μειωμένη προμήθεια για δάνεια·
- επιδοτούμενα δάνεια, ιδίως για την παραγωγή «πράσινων» προϊόντων (που πληρούν τα πρότυπα προστασίας του περιβάλλοντος ή τα υπερβαίνουν)·
- ενίσχυση υπό μορφή επιχειρηματικών κεφαλαίων έως 2,5 εκατομμύρια ευρώ ανά μικρομεσαία επιχείρηση (ΜΜΕ) ετησίως (αντί για το τρέχον 1,5 εκατομμύριο ευρώ) σε περιπτώσεις στις οποίες τουλάχιστον το 30% (αντί για το τρέχον 50%) του κόστους της επένδυσης προέρχεται από ιδιωτικούς επενδυτές.

Επίσης, μειώνεται το βάρος της αποδείξεως για την ύπαρξη αδυναμιών στην αγορά της ασφάλισης των εξαγωγικών πιστώσεων.

63. Η Επιτροπή υιοθέτησε μια προδραστική προσέγγιση μεριμνώντας για την πολύ γρήγορη έγκριση των μέτρων αντιμετώπισης της κρίσης. Τα πρώτα μέτρα εγκρίθηκαν στα τέλη του έτους (N 661/08 δάνειο υπό τη διαχείριση της KfW για το γερμανικό Konjunkturprogramm και N 668/08 ομοσπονδιακό πλαίσιο «μικρά ποσά συμβατών ενισχύσεων», και τα δύο στη Γερμανία).

2.3. Ηλεκτρονικές επικοινωνίες

64. Ο τομέας των ηλεκτρονικών επικοινωνιών στην ΕΕ εξακολουθεί να γνωρίζει ταχείες τεχνολογικές και εμπορικές αλλαγές και, το 2008, για έκτο συνεχόμενο έτος, καταγράφηκε αύξηση των επενδύσεων στον τομέα αυτόν. Η μετάβαση από τα πρώην κρατικά μονοπώλια στον ελεύθερο ανταγωνισμό συνεχίστηκε και το 2008.
65. Το κανονιστικό πλαίσιο της ΕΕ για τις ηλεκτρονικές επικοινωνίες (κανονιστικό πλαίσιο)¹⁰⁰, το οποίο θεσπίστηκε για να διευκολύνει την πρόσβαση στις υπάρχουσες

¹⁰⁰ Οδηγία 2002/21/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 7ης Μαρτίου 2002, σχετικά με κοινό κανονιστικό πλαίσιο για δίκτυα και υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών (οδηγία πλαίσιο) ([EE L 108, 24.4.2002, σ. 33](#)), οδηγία 2002/19/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 7ης Μαρτίου 2002, σχετικά με την πρόσβαση σε δίκτυα ηλεκτρονικών επικοινωνιών και συναφείς ευκολίες, καθώς και με τη διασύνδεσή τους (οδηγία για την πρόσβαση) ([EE L 108, 24.4.2002, σ. 7](#)), οδηγία 2002/20/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 7ης Μαρτίου 2002, για την αδειοδότηση δικτύων και υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών (οδηγία για την αδειοδότηση) ([EE L 108, 24.4.2002, σ. 21](#)), οδηγία 2002/22/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 7ης Μαρτίου 2002, για την καθολική υπηρεσία και τα δικαιώματα των χρηστών όσον αφορά δίκτυα και υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών (οδηγία καθολικής υπηρεσίας) ([EE L 108, 24.4.2002, σ. 51](#)), οδηγία 2002/58/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Ιουλίου 2002, σχετικά με την επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και την προστασία της ιδιωτικής ζωής στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών (οδηγία για την προστασία ιδιωτικής ζωής στις ηλεκτρονικές επικοινωνίες) ([EE L 201, 31.7.2002, σ. 37](#)).

υποδομές, να ενθαρρύνει τις επενδύσεις σε εναλλακτικές υποδομές και να προσφέρει περισσότερες επιλογές και χαμηλότερες τιμές στους καταναλωτές, εξακολουθεί να παρέχει το νομικό πλαίσιο για τη συντριπτική πλειοψηφία των φορέων παροχής υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών. Το 2008, η **Επιτροπή αξιολόγησε** 121 κοινοποιήσεις από εθνικές ρυθμιστικές αρχές και απέστειλε 83 επιστολές με παρατηρήσεις και 33 επιστολές άνευ παρατηρήσεων στο πλαίσιο του μηχανισμού διαβούλευσης που προβλέπεται στο άρθρο 7 της οδηγίας-πλαisiού. Σε πέντε υποθέσεις η Επιτροπή εξέφρασε σοβαρές αμφιβολίες ως προς το συμβατό των κοινοποιηθέντων μέτρων με την κοινοτική νομοθεσία και κίνησε έρευνες σε δεύτερη φάση βάσει του άρθρου 7 παράγραφος 4 της οδηγίας πλαisiού.

66. Το κανονιστικό πλαίσιο και οι αρχές της νομοθεσίας ανταγωνισμού στις οποίες στηρίζεται επιτρέπουν των καθορισμό των τοπικών γεωγραφικών αγορών όπου προκύπτουν σαφώς διαφορετικές συνθήκες ανταγωνισμού, πράγμα που επιτρέπει να επικεντρωθούν οι ρυθμίσεις στους τομείς εκείνους όπου εξακολουθεί να υπάρχει ανάγκη *ex ante* ρύθμισης. Η προσέγγιση αυτή υιοθετήθηκε από αρκετές εθνικές ρυθμιστικές αρχές (ΕΡΑ) στις προσπάθειές τους για μείωση των ρυθμίσεων και την αξιολόγηση των αγορών ηλεκτρονικών επικοινωνιών. Σε ένα πλαίσιο εντεινόμενου ανταγωνισμού, ιδίως στις αγορές λιανικής, η σύσταση της Επιτροπής του 2007¹⁰¹ για τις σχετικές αγορές που επιδέχονται *ex ante* ρύθμιση αρχίζει τώρα να αποδίδει καρπούς. Το 2008, οι περισσότερες ΕΡΑ κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι, ακόμη και αν λαμβάνονταν υπόψη οι εθνικές ιδιαιτερότητες, θα έπρεπε να καταργηθούν οι ρυθμίσεις στο σύνολο ή μέρος των αγορών που δεν περιλαμβάνονται πλέον στη σύσταση.
67. Η Επιτροπή συνέχισε την **αναθεώρηση του κανονιστικού πλαisiού** το 2008. Στις 24 Σεπτεμβρίου, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο υιοθέτησε γνώμες σχετικά με τις νομοθετικές προτάσεις της Επιτροπής σε πρώτη ανάγνωση, και στις 27 Νοεμβρίου το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης κατέληξε σε πολιτική συμφωνία σχετικά με δέσμη μέτρων για τη μεταρρύθμιση του πλαisiού ηλεκτρονικών επικοινωνιών.
68. Λαμβάνοντας υπόψη ότι τα **τέλη τερματισμού** στην ΕΕ είναι υψηλά και δεν ρυθμίζονται με συνέπεια στην ΕΕ, η Επιτροπή πρότεινε να εκδοθεί **σύσταση** το 2009, για μείωση των τελών τερματισμού έως ότου φθάσουν σε αποδοτικό επίπεδο, εξασφαλίζοντας έτσι μια συνεκτική προσέγγιση για τη ρύθμιση τω τελών αυτών. Επιπλέον, η Επιτροπή επεξεργάζεται επί του παρόντος **σύσταση για την κατάλληλη ρυθμιστική προσέγγιση και τα διορθωτικά μέτρα** που θα ισχύουν για την πρόσβαση στα δίκτυα «νέας γενιάς». Η Επιτροπή απλοποίησε επίσης τη **σύστασή της για τις κοινοποιήσεις, τις προθεσμίες και τις διαβουλεύσεις** που προβλέπονται στο άρθρο 7 της οδηγίας πλαisiού¹⁰² έτσι ώστε να περιοριστούν οι γραφειοκρατικές διαδικασίες και να βελτιωθεί η αποτελεσματικότητα στη συνεργασία μεταξύ των ΕΡΑ και της Επιτροπής.

¹⁰¹ Σύσταση της Επιτροπής, της 17ης Δεκεμβρίου 2007, αναφορικά με σχετικές αγορές προϊόντων και υπηρεσιών στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών ([EE L 344 της 28.12.2007, σ. 65](#)).

¹⁰² Σύσταση της Επιτροπής, της 15ης Οκτωβρίου 2008, για τις κοινοποιήσεις, τις προθεσμίες και τις διαβουλεύσεις που προβλέπονται στο άρθρο 7 της οδηγίας 2002/21/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με κοινό κανονιστικό πλαίσιο για δίκτυα και υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών ([EE L 301, 12.11.2008, σ. 23](#)).

69. Όσον αφορά τις **κρατικές ενισχύσεις** στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών, η Επιτροπή ενθαρρύνει τα μέτρα κρατικών ενισχύσεων που αποσκοπούν στην παροχή ισότιμης ευρυζωνικής κάλυψης σε προσιτές τιμές για τους ευρωπαϊούς πολίτες. Το 2008, η Επιτροπή επισήμανε δύο βασικές τάσεις στις δημόσιες παρεμβάσεις στην ευρυζωνική αγορά. Ενώ ορισμένα κράτη μέλη επικεντρώνουν βασικά το ενδιαφέρον τους στην ενίσχυση βασικών ευρυζωνικών υπηρεσιών, κατά κύριο λόγο σε αγροτικές περιοχές όπου οι υπηρεσίες αυτές δεν υφίστανται, έτσι ώστε να εξασφαλιστούν ευρυζωνικές υπηρεσίες για όλους τους πολίτες και τις επιχειρήσεις, η Επιτροπή παρατήρησε επίσης ότι οι δημόσιες παρεμβάσεις σε ορισμένα κράτη μέλη μετατοπίζονται βαθμιαία προς τη στήριξη ευρυζωνικών δικτύων πολύ υψηλής ταχύτητας, τα λεγόμενα δίκτυα «νέας γενιάς»¹⁰³. Οι αποφάσεις της Επιτροπής για κρατικές ενισχύσεις στον ευρυζωνικό τομέα αφορούσαν τη δεύτερη κατηγορία το 2008.
70. Η Επιτροπή προετοιμάζει επίσης κατευθυντήριες γραμμές για την εφαρμογή των κανόνων κρατικών ενισχύσεων της ΕΕ στη δημόσια χρηματοδότηση για την ανάπτυξη ευρυζωνικών δικτύων, περιλαμβανομένης της ανάπτυξης των λεγόμενων ευρυζωνικών δικτύων «νέας γενιάς».

2.4. Τεχνολογία πληροφοριών

71. Ο τομέας της τεχνολογία πληροφοριών και επικοινωνιών (ΤΠΕ) χαρακτηρίζεται από ψηφιακή σύγκλιση και, κατά συνέπεια, από την αυξανόμενη σημασία που αποκτά η διαλειτουργικότητα και η θέσπιση προτύπων. Η τάση της αγοράς είναι η ανάπτυξη περισσότερο συγκλινουσών υπηρεσιών και η κάθετη αλλά και οριζόντια ολοκλήρωση, με τις εταιρείες να επιδιώκουν τον έλεγχο τόσο των ψηφιακών όσο και των φυσικών δικτύων, και να επιζητούν τη δημιουργία και τον έλεγχο πρότυπων πλατφορμών.
72. Όσον αφορά την **εφαρμογή της νομοθεσίας ανταγωνισμού** στον τομέα ΤΠΕ, και μετά τη διαδικασία που κινήθηκε από την Επιτροπή κατά της *Microsoft* και τη μείωση των τελών πρόσβασης σε πληροφορίες διαλειτουργικότητας το 2007, η *Microsoft* εκπύνησε οικειοθελώς δικές της «αρχές διαλειτουργικότητας» και γνωστοποίησε ένα ευρύ φάσμα πληροφοριών διαλειτουργικότητας στο δικτυακό της τόπο στις 21 Φεβρουαρίου.
73. Στην υπόθεση *Intel*, η Επιτροπή εξέδωσε συμπληρωματική κοινοποίηση αιτιάσεων στις 17 Ιουνίου, στην οποία ενισχύεται η προκαταρκτική της άποψη που είχε διατυπωθεί σε κοινοποίηση αιτιάσεων του Ιουλίου 2007 σύμφωνα με την οποία η *Intel* είχε παραβιάσει τους κανόνες της συνθήκης ΕΚ σχετικά με την κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης (άρθρο 82) με στόχο να αποκλείσει τον κυριότερο ανταγωνιστή της, την *AMD*, από την αγορά μονάδων κεντρικής επεξεργασίας x86.
74. Στον τομέα του **ελέγχου των συγκεντρώσεων**, η Επιτροπή εξέδωσε δύο αποφάσεις όσον αφορά τη βιομηχανία πλοήγησης μέσω δορυφόρου. Στις 14 Μαΐου, η Επιτροπή

¹⁰³ Τα δίκτυα πρόσβασης επόμενης γενιάς είναι ένας γενικός όρος που περιγράφει τα νέα ευρυζωνικά δίκτυα, συνήθως με βάση οπτικές ίνες, που θα παρέχουν πολύ ταχύτερη και πιο συμμετρική ευρυζωνική σύνδεση για τους τελικούς χρήστες σε σχέση με τα σημερινά (παραδείγματος χάρι, ADSL).

ενέκρινε¹⁰⁴ την εξαγορά από την *TomTom*, ενός κατασκευαστή φορητών συσκευών πλοήγησης (PND) και λογισμικού πλοήγησης, της *Tele Atlas*, ενός εκ των δύο προμηθευτών βάσεων δεδομένων πλοηγήσιμων ψηφιακών χαρτών που καλύπτουν ολόκληρο τον ΕΟΧ. Στις 26 Ιουνίου, εγκρίθηκε το σχέδιο εξαγοράς¹⁰⁵ της *NAVTEQ*, του μόνου αξιόπιστου ανταγωνιστή της *Tele Atlas*, από τη *Nokia*, κατασκευαστή κινητών τηλεφώνων. Και οι δύο πράξεις είχαν κάθετο χαρακτήρα και απαιτούσαν διεξοδική ανάλυση σύμφωνα με τις πρόσφατες κατευθυντήριες γραμμές για τις μη οριζόντιες συγκεντρώσεις.

2.5. Μέσα ενημέρωσης

75. Στις 17 Σεπτεμβρίου, στη **στρογγυλή τράπεζα σχετικά με τις ευκαιρίες και τους φραγμούς για τις διαδικτυακές λιανικές πωλήσεις στην ευρωπαϊκή ενιαία αγορά**, πραγματοποιήθηκαν συζητήσεις υψηλού επιπέδου με ανώτατα κλιμάκια εκπροσώπων των καταναλωτών και του κλάδου σχετικά με τις ευκαιρίες επιχειρηματικών δραστηριοτήτων που δημιουργούνται από το Διαδίκτυο και τα υφιστάμενα εμπόδια για την αύξηση των διαδικτυακών λιανικών πωλήσεων μουσικών και άλλων προϊόντων στην Ευρώπη. Λήφθηκαν πάνω από 30 απαντήσεις στο έγγραφο διαβούλευσης που δημοσιεύτηκε για την ομάδα από τη ΓΔ Ανταγωνισμού, και στις 16 Δεκεμβρίου πραγματοποιήθηκε σύσκεψη που επικεντρώθηκε στο θέμα της διαδικτυακής διανομής μουσικής.
76. Όσον αφορά τη διαχείριση των μουσικών δικαιωμάτων η Επιτροπή εξέδωσε στις 16 Ιουλίου σημαντική απόφαση έναντι 24 εταιρειών συλλογικής διαχείρισης του ΕΟΧ¹⁰⁶ που διαχειρίζονται μουσικά δικαιώματα για λογαριασμό των δημιουργών τους (συνθέτες και στιχουργοί). Η *απόφαση CISAC* απαγορεύει ρήτρες μέλους και αποκλειστικότητας σε συμφωνίες αμοιβαίας εκπροσώπησης μεταξύ των εταιρειών συλλογικής διαχείρισης για όλα τα είδη εκμετάλλευσης καθώς και μια συντονισμένη πρακτική που αφορά την εδαφική οριοθέτηση αυτών των συμφωνιών εκπροσώπησης για την εκμετάλλευση των σχετικών δικαιωμάτων μέσω Διαδικτύου, καλωδιακής αναμετάδοσης ή μέσω δορυφόρου.
77. Οι περιορισμοί που απαγορεύτηκαν προστάτευαν την αποκλειστική θέση των εταιρειών συλλογικής διαχείρισης στις αντίστοιχες επικράτειές τους τόσο για τη διαχείριση των δικαιωμάτων όσο και την χορήγηση αδειών σχετικά με ρεπερτόρια σε χρήστες. Η ρήτρα μέλους εμπόδιζε τους δικαιούχους να αναθέτουν στην εταιρεία συλλογικής διαχείρισης της επιλογής τους τη διαχείριση των δικαιωμάτων τους. Η ρήτρα αποκλειστικότητας και η συντονισμένη πρακτική εμπόδιζε την ανάπτυξη ανταγωνισμού μεταξύ των εταιρειών για τη χορήγηση αδειών εκμετάλλευσης των δικαιωμάτων και την δημιουργία αδειών που ισχύουν σε πολλές περιοχές.
78. Το 2008, η Επιτροπή συνέχισε την **παρακολούθηση της μετάβασης από την αναλογική στην ψηφιακή επίγεια ραδιοτηλεοπτική μετάδοση** στα κράτη μέλη της ΕΕ. Στο πλαίσιο της εν εξελίξει διαδικασίας παράβασης βάσει του άρθρου 226 της συνθήκης ΕΚ κατά της Ιταλίας, μετά από καταγγελία της ιταλικής ένωσης

¹⁰⁴ Υπόθεση [COMP/M.4854 TomTom/Tele Atlas](#).

¹⁰⁵ Υπόθεση [COMP/M.4942 Nokia/NAVTEQ](#).

¹⁰⁶ Υπόθεση [COMP/38.698 συμφωνία CISAC](#).

καταναλωτών Altroconsumo¹⁰⁷, οι υπηρεσίες της Επιτροπής επανεξέτασαν τις νέες τροποποιήσεις στο ιταλικό καθεστώς ραδιοτηλεοπτικής μετάδοσης¹⁰⁸ και αντάλλαξαν απόψεις με τις ιταλικές αρχές όσον αφορά το πεδίο αναφοράς της νέας νομοθεσίας και τα κριτήρια για την ψηφιοποίηση των επίγειων τηλεοπτικών δικτύων. Οι τροποποιήσεις του καθεστώτος αναμένεται να οδηγήσουν στη διάθεση περισσότερων συχνοτήτων σε νεοεισερχόμενους φορείς και μικρότερους υφιστάμενους φορείς ραδιοτηλεοπτικής μετάδοσης.

79. Η Επιτροπή συνέχισε επίσης να εγκρίνει **κρατικές χρηματοδοτήσεις δημόσιων ραδιοτηλεοπτικών οργανισμών** εφόσον τόσο η αποστολή δημόσιας υπηρεσίας όσο και η χρηματοδότηση προσδιορίζονται με απόλυτη διαφάνεια, και εφόσον η κρατική χρηματοδότηση δεν υπερβαίνει το ποσό που είναι απαραίτητο για την εκπλήρωση της αποστολής δημόσιας υπηρεσίας. Το 2008, η Επιτροπή εξέδωσε δύο αποφάσεις σχετικά με τη χρηματοδότηση δημόσιων ραδιοτηλεοπτικών οργανισμών σύμφωνα με το άρθρο 86 παράγραφος 2 της συνθήκης ΕΚ σε συνδυασμό με την ανακοίνωση για τις ραδιοτηλεοπτικές μεταδόσεις. Η πρώτη από αυτές αφορούσε το γενικό σύστημα χρηματοδότησης του βελγικού (φλαμανδικού) δημόσιου ραδιοτηλεοπτικού οργανισμού VRT¹⁰⁹. Η δεύτερη απόφαση αφορούσε το καθεστώς χρηματοδότησης υπέρ των ιρλανδικών δημόσιων ραδιοτηλεοπτικών οργανισμών RTE και TG4¹¹⁰. Η Επιτροπή ενέκρινε επίσης επείγουσα κρατική ενίσχυση για να αντιμετωπιστεί η δυσχερής οικονομική κατάσταση δύο δημόσιων ραδιοτηλεοπτικών οργανισμών, της France Télévisions¹¹¹, βάσει του άρθρου 86 παράγραφος 2 της συνθήκης ΕΚ και της TV2 Danmark¹¹², βάσει του άρθρου 87 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της συνθήκης ΕΚ και των διατάξεων σχετικά με τις **ενισχύσεις διάσωσης και αναδιάρθρωσης**.
80. Το Νοέμβριο, μετά από δημόσια διαβούλευση που πραγματοποιήθηκε από τον Ιανουάριο έως το Μάρτιο, η Επιτροπή παρουσίασε ένα **νέο σχέδιο ανακοίνωσης για τις ραδιοτηλεοπτικές μεταδόσεις**¹¹³ για περαιτέρω δημόσια διαβούλευση, με σκοπό την αύξηση της σαφήνειας για όλους τους φορείς της αγοράς και τη δημιουργία ενός πλαισίου κατάλληλα προσαρμοσμένου στο νέο τεχνολογικό περιβάλλον.
81. Τον Οκτώβριο, η Επιτροπή δρομολόγησε **δημόσια διαβούλευση** σχετικά με το σχέδιό της να παρατείνει την ισχύ των κριτηρίων αξιολόγησης των κρατικών ενισχύσεων στην **ανακοίνωση για τον κινηματογράφο**¹¹⁴. Βάσει των σημερινών

¹⁰⁷ Βλ. δελτίο τύπου [IP/07/1114](http://www.altroconsumo.it/mercato-e-concorrenza/altroconsumo-esposto-alla-Eπιτροπή-europea-sul-passaggio-al-digitale-si-parte-il-15-ottobre-ma-la-concorrenza-e-all-italiana-s222543.htm) της 18.8.2007 και το έγγραφο που υποβλήθηκε από την Altroconsumo στην Επιτροπή τον Οκτώβριο του 2008, και που διατίθεται στη διεύθυνση <http://www.altroconsumo.it/mercato-e-concorrenza/altroconsumo-esposto-alla-Eπιτροπή-europea-sul-passaggio-al-digitale-si-parte-il-15-ottobre-ma-la-concorrenza-e-all-italiana-s222543.htm>.

¹⁰⁸ Άρθρο 8-novies του νόμου αριθ. 101/08 (Legge 06/06/2008, n. 101 – Conversione in legge, con modificazioni, del decreto-legge 8 aprile 2008, n. 59, recante disposizioni urgenti per l'attuazione di obblighi comunitari e l'esecuzione di sentenze della Corte di giustizia delle Comunità europee), που δημοσιεύτηκε στην Gazzetta Ufficiale della Repubblica Italiana – Serie Generale, numero 132, 7 giugno 2008.

¹⁰⁹ Υπόθεση [E 8/2006](#) Κρατική χρηματοδότηση προς τον φλαμανδικό δημόσιο ραδιοτηλεοπτικό οργανισμό VRT.

¹¹⁰ Υπόθεση [E 4/2005](#) Κρατική ενίσχυση για τη χρηματοδότηση της RTE και της TNAG (TG4).

¹¹¹ Υπόθεση [N 279/2008](#) Εισφορά κεφαλαίου υπέρ της France Télévisions (δεν έχει ακόμη δημοσιευτεί στην ΕΕ).

¹¹² Υπόθεση [N 287/2008](#) Ενίσχυση διάσωσης στην TV2/Danmark A/S (ΕΕ C 9, 14.1.2009, σ. 3).

¹¹³ Βλ. IP/08/1626 της 4.11.2008.

¹¹⁴ Βλ. IP/08/1580 της 24.10.2008.

κριτηρίων, η κρατική στήριξη για την κινηματογραφική παραγωγή μπορεί τύχει απαλλαγής υπό ορισμένους όρους, ιδίως όταν η στήριξη αυτή αφορά πολιτιστικές ταινίες και τηρούνται ορισμένα όρια σχετικά με τις εδαφικές απαιτήσεις και την ένταση της ενίσχυσης.

82. Το 2008, η Επιτροπή ενέκρινε διάφορα καθεστάτα στήριξης κινηματογραφικών ταινιών, όπως για παράδειγμα το συγγικό καθεστώς στήριξης κινηματογραφικών ταινιών¹¹⁵, το ιταλικό καθεστώς φορολογικών κινήτρων για την παραγωγή κινηματογραφικών ταινιών¹¹⁶, το φινλανδικό καθεστώς στήριξης κινηματογραφικών ταινιών¹¹⁷, και το γερμανικό καθεστώς στήριξης κινηματογραφικών ταινιών¹¹⁸.
83. Τέλος, η Επιτροπή ενέκρινε δύο σημαντικές εξαγορές στον τομέα των μέσων ενημέρωσης το 2008. Στις 14 Φεβρουαρίου, η Επιτροπή ενέκρινε την προτεινόμενη εξαγορά του ομίλου *Reuters Group* με έδρα το Ηνωμένο Βασίλειο από την καναδική *Thomson Corporation*, υπό ορισμένους όρους και υποχρεώσεις. Στις 11 Μαρτίου η Επιτροπή, εφαρμόζοντας για πρώτη φορά τις κατευθυντήριες γραμμές για τις μη οριζόντιες συγκεντρώσεις, ενέκρινε την προτεινόμενη εξαγορά από την *Google* της εταιρείας παροχής τεχνολογίας για διαδικτυακές διαφημίσεις *DoubleClick*¹¹⁹.

2.6. Μεταφορές

84. Το 2008 αποδείχθηκε έτος προκλήσεων για τον τομέα των μεταφορών, ο οποίος βρέθηκε πρώτα αντιμέτωπος με τη σταθερή αύξηση των τιμών των καυσίμων το πρώτο ήμισυ του έτους, και με την οικονομική κρίση το δεύτερο ήμισυ. Η επιβράδυνση της οικονομίας επηρέασε σημαντικά τόσο τις μεταφορές εμπορευμάτων όσο και επιβατών για όλα τα είδη υπηρεσιών μεταφορών. Κάτω από αυτές τις γενικευμένες συνθήκες κρίσης, έγιναν και άλλες ανακατατάξεις στον τομέα των μεταφορών, που αναμένεται να συνεχιστούν και το 2009.
85. Στον τομέα των **οδικών μεταφορών**, η Επιτροπή εξακολουθεί να εφαρμόζει τους υφιστάμενους κανόνες κρατικών ενισχύσεων στις συμβάσεις δημόσιας υπηρεσίας και στις υποχρεώσεις παροχής δημόσιας υπηρεσίας, δεδομένου ότι δεν ισχύει ο αναθεωρημένος κανονισμός για δημόσιες υπηρεσίες στον τομέα των χερσαίων μεταφορών¹²⁰. Μετά την απόφαση *Altmark*¹²¹, η Επιτροπή έλαβε και εξέτασε μεγάλο αριθμό καταγγελιών, καθώς και ορισμένες κοινοποιήσεις επιχορηγήσεων σε τοπικές και περιφερειακές λεωφορειακές γραμμές, και επικεντρώθηκε κυρίως στις συμβάσεις που είχαν ανατεθεί χωρίς προηγούμενο δημόσιο διαγωνισμό. Η Επιτροπή

¹¹⁵ Υπόθεση [N 202/2008](#) *Ουγγρικό καθεστώς στήριξης κινηματογραφικών ταινιών* (ΕΕ C 237 της 28.10.2008, σ. 1).

¹¹⁶ Υπόθεση [N 595/2008](#) *Φορολογικά κίνητρα για την παραγωγή κινηματογραφικών ταινιών* (δεν έχει ακόμη δημοσιευτεί στην ΕΕ).

¹¹⁷ Υπόθεση [NN 70/2006](#) *Καθεστώς ενισχύσεων του κινηματογράφου στη Φινλανδία* (δεν έχει ακόμη δημοσιευτεί στην ΕΕ).

¹¹⁸ Υπόθεση [N 477/2008](#) *Γερμανικό καθεστώς στήριξης κινηματογραφικών ταινιών* (δεν έχει ακόμη δημοσιευτεί στην ΕΕ).

¹¹⁹ Υπόθεση [COMP/M.4731](#).

¹²⁰ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1370/2007 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 23ης Οκτωβρίου για τις δημόσιες επιβατικές σιδηροδρομικές και οδικές μεταφορές και την κατάργηση των κανονισμών του Συμβουλίου (ΕΟΚ) αριθ. 1191/69 και (ΕΟΚ) αριθ. 1107/70 ([ΕΕ L 315 της 3.12.2007, σ. 1](#)).

¹²¹ Υπόθεση [C-280/00](#) *Altmark Trans GmbH και Regierungspräsidium Magdeburg κατά Nahverkehrsgesellschaft Altmark GmbH ("Altmark")* [2003] Συλλογή σ. I-7747.

εξέδωσε τελική θετική απόφαση σχετικά με σύμβαση παροχής δημόσιας υπηρεσίας για μεταφορά επιβατών με λεωφορείο στην περιοχή του Lienz στην Αυστρία¹²². Κίνησε επίσης επίσημη διαδικασία έρευνας όσον αφορά μέτρα υπέρ της γαλλικής εταιρείας *Sernam*, που είναι θυγατρική για οδικές μεταφορές της Société nationale des chemins de Fer Français (SNCF), λόγω αμφιβολιών για το κατά πόσο είχαν τηρηθεί οι όροι της απόφασης της 20ής Οκτωβρίου 2004.

86. Στον τομέα των **σιδηροδρομικών και συνδυασμένων μεταφορών**, οι σιδηροδρομικές μεταφορές εμπορευμάτων άνοιξαν πλήρως στον ανταγωνισμό στην ΕΕ την 1η Ιανουαρίου 2007, ενώ οι διεθνείς σιδηροδρομικές μεταφορές επιβατών θα ανοίξουν πλήρως στον ανταγωνισμό από την 1^η Ιανουαρίου 2010. **Οι κοινοτικές κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις στις σιδηροδρομικές επιχειρήσεις**¹²³ τέθηκαν σε ισχύ τον Ιούλιο. Αυτές οι κατευθυντήριες γραμμές παρουσιάζουν λεπτομερώς την προσέγγιση της Επιτροπής για τις κρατικές ενισχύσεις στις σιδηροδρομικές επιχειρήσεις, όπως ορίζεται στην οδηγία 91/440/ΕΕΕ¹²⁴, και στις επιχειρήσεις αστικών, προαστιακών ή περιφερειακών συγκοινωνιών με στόχο τη μεγαλύτερη διαφάνεια της δημόσιας χρηματοδότησης και περισσότερη ασφάλεια του δικαίου. Το 2008, η Επιτροπή εξέδωσε αρκετές **αποφάσεις** για την προώθηση των σιδηροδρομικών και συνδυασμένων μεταφορών¹²⁵. Το 2008, η Επιτροπή εξέδωσε επίσης μια σειρά αποφάσεων στον τομέα των **συγκεντρώσεων**. Στις 19 Μαρτίου, η Επιτροπή ενέκρινε την εξαγορά της ισπανικής εταιρείας παροχής υπηρεσιών υλικοτεχνικής υποστήριξης *Transfesa* από τη γερμανική σιδηροδρομική εταιρεία κρατικής ιδιοκτησίας *Deutsche Bahn*¹²⁶. Στις 25 Νοεμβρίου, η Επιτροπή ενέκρινε υπό όρους¹²⁷ την εξαγορά της ουγγρικής *MÁV Cargo* από την αυστριακή εταιρεία *RCA*.
87. Την 1^η Ιουλίου, η Επιτροπή εξέδωσε **κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με την εφαρμογή του άρθρου 81 της συνθήκης ΕΚ στις υπηρεσίες θαλάσσιων μεταφορών**¹²⁸ εν όψει της κατάργησης του κανονισμού 4056/86 για τις ναυτιλιακές διασκέψεις από την 18^η Οκτωβρίου και την επέκταση του πεδίου εφαρμογής του κανονισμού 1/2003 προκειμένου να συμπεριληφθούν οι ενδομεταφορές και οι διεθνείς μεταφορές με ελεύθερα φορτηγά. Στις κατευθυντήριες γραμμές προσδιορίζονται οι αρχές που θα εφαρμόζει η Επιτροπή κατά τον καθορισμό των αγορών και την αξιολόγηση των προγραμμάτων ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ ναυτιλιακών εταιρειών τακτικών γραμμών (κοινοπραξίες) καθώς και των συμφωνιών συνεργασίας που αφορούν θαλάσσιες ενδομεταφορές, μεταφορές με τακτικές γραμμές ή/και με ελεύθερα φορτηγά.
88. Στις 21 Οκτωβρίου, η Επιτροπή δημοσίευσε **σχέδιο κανονισμού απαλλαγής κατά κατηγορία** σχετικά με την εφαρμογή του άρθρου 81 παράγραφος 3 της συνθήκης ΕΚ σε ορισμένες κατηγορίες συμφωνιών, αποφάσεων και εναρμονισμένων

¹²² Υπόθεση [C 16/2007](#) (δεν έχει ακόμη δημοσιευτεί στην ΕΕ).

¹²³ [EE C 184, 22.7.2008, σ. 13](#).

¹²⁴ Οδηγία 91/440/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 29ης Ιουλίου 1991 για την ανάπτυξη των κοινοτικών σιδηροδρόμων ([EE L 237, 24.8.1991, σ. 25](#)).

¹²⁵ Υποθέσεις [N 685/2007](#) (EE C 140, 6.6.2008, σ. 1); N 495/2007 (EE C 152, 18.06.2008, σ.21); N 11/2008 και N 34/2008 (EE C 38, 17.02.2009, σ.3); N 159/2008 (EE C202, 08.08.2008, σ.2); N 195/2008 (EE C 329, 24.12.2008, σ. 3)· και N 352/2008 (EE C 7, 13.01.2008, σ.1).

¹²⁶ Υπόθεση COMP/M.4786 *Deutsche Bahn/Transfesa*.

¹²⁷ Υπόθεση COMP/M.5096 *RCA/MÁV Cargo*.

¹²⁸ [EE C 245, 26.9.2008, σ. 2](#). Βλ. επίσης δελτίο τύπου [IP/08/1063](#), 1.7.2008.

πρακτικών μεταξύ ναυτιλιακών εταιρειών τακτικών γραμμών («κοινοπραξίες»)¹²⁹, ενόψει της λήξης του κανονισμού απαλλαγής κατά κατηγορία το 2010. Όταν εκδοθεί ο ΚΑΚ, θα έχει ολοκληρωθεί η μεταρρύθμιση των κανόνων ανταγωνισμού που εφαρμόζονται στις υπηρεσίες θαλάσσιων μεταφορών που άρχισε το 2003.

89. Στις 12 Δεκεμβρίου, η Επιτροπή εξέδωσε **οδηγίες για κρατικές ενισχύσεις συμπληρωματικές προς την κοινοτική χρηματοδότηση με σκοπό την προώθηση των θαλάσσιων αρτηριών**¹³⁰ με στόχο την ευθυγράμμιση της μέγιστης έντασης ενίσχυσης και της διάρκειας που προβλέπονται στις κοινοτικές κατευθυντήριες γραμμές για τις κρατικές ενισχύσεις στον τομέα των θαλασσιών μεταφορών¹³¹ έτσι ώστε να συμπεριληφθούν οι ευνοϊκότεροι όροι που προβλέπονται για σχέδια τα οποία καλύπτονται από το δεύτερο πρόγραμμα «Μάρκο Πόλο» για τη χορήγηση κοινοτικής χρηματοδοτικής συνδρομής με σκοπό τη βελτίωση των περιβαλλοντικών επιδόσεων του συστήματος εμπορευματικών μεταφορών («Μάρκο Πόλο II»)¹³² και την απόφαση αριθ. 1692/96/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Ιουλίου 1996, περί των κοινοτικών προσανατολισμών για την ανάπτυξη του διευρωπαϊκού δικτύου μεταφορών (TEN-T)¹³³.
90. Τέλος, στον τομέα των **υπηρεσιών γενικού οικονομικού συμφέροντος**, μετά από διεξοδική έρευνα, η Επιτροπή θεώρησε ότι η αντιστάθμιση που κατέβαλε το γαλλικό κράτος στην *Société Nationale Maritime Corse-Méditerranée* (SNCM) για την εκπλήρωση υποχρεώσεων δημόσιας υπηρεσίας κατά την περίοδο 1991-2001 ήταν συμβατή με την κοινή αγορά¹³⁴. Αντίθετα, η Επιτροπή αποφάσισε να κινήσει επίσημη διαδικασία έρευνας όσον αφορά το σύστημα αντιστάθμισης που καταβάλλεται στις *CalMac* και *Northlink* για την εκπλήρωση των υποχρεώσεων δημόσιας υπηρεσίας σχετικά με τη λειτουργία οχηματαγωγών πλοίων για τη μεταφορά επιβατών μεταξύ των νησιών της Σκωτίας¹³⁵.
91. Στον τομέα των **αερομεταφορών**, ο **κανονισμός για τους κανόνες εκμετάλλευσης των αεροπορικών γραμμών**¹³⁶ άρχισε να ισχύει την 1^η Νοεμβρίου και παρέχει πλέον το νομικό πλαίσιο για τις αεροπορικές μεταφορές στην ΕΕ, καθορίζοντας τους κανόνες σχετικά με τη χορήγηση και την εποπτεία των αδειών λειτουργίας των κοινοτικών αερομεταφορέων, την πρόσβαση στην αγορά, τη νηολόγηση των αεροσκαφών και τη μίσθωση, τις υποχρεώσεις δημόσιας υπηρεσίας, την κατανομή κυκλοφορίας μεταξύ των αεροδρομίων και την τιμολόγηση. Επιπλέον, η Επιτροπή συνέχισε την επεξεργασία νέου κανονισμού για την απλοποίηση και τον

¹²⁹ [EE C 266, 21.10.2008, σ. 2](#) Βλ. επίσης δελτίο τύπου [IP/08/1566](#), 22.10.2008.

¹³⁰ Ανακοίνωση της Επιτροπής με οδηγίες για κρατικές ενισχύσεις συμπληρωματικές προς την κοινοτική χρηματοδότηση με σκοπό την προώθηση των θαλάσσιων αρτηριών ([EE C 317, 12.12.2008, σ. 10](#)).
[EE C 13, 17.1.2004, σ. 3](#).

¹³² Που θεσπίστηκε με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1692/2006 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 24^{ης} Οκτωβρίου 2006 ([EE L 328, 24.11.2006, σ. 1](#)).

¹³³ [EE L 228 της 9.9.1996, σ. 1](#).

¹³⁴ Υπόθεση [C 58/2002](#) (δεν έχει ακόμη δημοσιευτεί στην ΕΕ).

¹³⁵ Υπόθεση C16/2008 (ΕΕ C 126 της 23.05.2008, σ.16)

¹³⁶ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1008/2008 σχετικά με κοινούς κανόνες εκμετάλλευσης των αεροπορικών γραμμών στην που αντικαθιστά τους κανονισμούς 2407/92, 2408/92 και 2409/92 (το λεγόμενο «τρίτο πακέτο») ([EE L 293 της 31.10.2008, σ. 3](#)).

εκσυγχρονισμό των κανόνων σχετικά με τα ηλεκτρονικά συστήματα κράτησης θέσεων (ΗΣΚ)¹³⁷.

92. Το 2008, η Επιτροπή κλήθηκε να λάβει αποφάσεις σχετικά με διάφορα **μέτρα διάσωσης και αναδιάρθρωσης**, όταν οι αεροπορικές εταιρείες αντιμετώπισαν πρώτα τις υψηλές τιμές του αργού πετρελαίου και στη συνέχεια την πτώση της ζήτησης λόγω της χρηματοπιστωτικής και οικονομικής κρίσης. Στην περίπτωση της *Ολυμπιακής Αεροπορίας / Ολυμπιακών Αερογραμμών (Olympic Airways / Olympic Airlines)*, η Επιτροπή διαπίστωσε ότι το σχέδιο ιδιωτικοποίησης που είχε υποβληθεί από τις ελληνικές αρχές και το οποίο περιλάμβανε την ομαδική πώληση ορισμένων περιουσιακών στοιχείων των δύο εταιρειών δεν περιείχε στοιχείο ενίσχυσης, με την προϋπόθεση της πλήρους τήρησης των δεσμεύσεων που ανέλαβαν οι ελληνικές αρχές¹³⁸. Σε χωριστή αλλά συναφή απόφαση¹³⁹, η Επιτροπή έκρινε ότι, από το χρόνο έκδοσης της τελευταίας απόφασής της το 2005, η Ελλάδα είχε χορηγήσει και άλλες ενισχύσεις στο βασικό αερομεταφορέα της χώρας, και διέταξε την ανάκτησή τους. Τον Ιούνιο, η Επιτροπή κίνησε επίσημη διαδικασία έρευνας όσον αφορά δάνειο ύψους 300 εκατομ. EUR που χορηγήθηκε από το ιταλικό κράτος στην *Alitalia*¹⁴⁰. Το Νοέμβριο, η Επιτροπή εξέδωσε τελική αρνητική απόφαση για την ανάκτηση της ασυμβίβαστης ενίσχυσης¹⁴¹. Συγχρόνως, η Επιτροπή ενέκρινε το σχέδιο εκκαθάρισης της *Alitalia*¹⁴².
93. Στον τομέα των **αεροπορικών υποδομών**, η Επιτροπή περάτωσε την επίσημη διαδικασία έρευνας σχετικά με μέτρα κρατικών ενισχύσεων υπέρ του *ομίλου DHL* και του *αεροδρομίου Leipzig-Halle*¹⁴³. Η Επιτροπή έκρινε ότι οι εισφορές κεφαλαίου προς το *αεροδρόμιο Leipzig* ήταν συμβατές με τους κανόνες της συνθήκης. Αντίθετα, οι εγγυήσεις που δόθηκαν στην *DHL* και η δήλωση προθέσεων υπέρ της *DHL* θεωρήθηκαν ασυμβίβαστες με τους κανόνες της συνθήκης ΕΚ. Η Επιτροπή διέταξε την ανάκτηση της ασυμβίβαστης ενίσχυσης που συνδεόταν με τις εγγυήσεις και απαγόρευσε την χορήγηση της επιστολής δήλωσης προθέσεων. Το Πρωτοδικείο ακύρωσε απόφαση της Επιτροπής του 2004 που διέτασσε το Βέλγιο να ανακτήσει ασυμβίβαστη ενίσχυση που δόθηκε στην *Ryanair* σε σχέση με την εγκατάσταση της εταιρείας αυτής στο αεροδρόμιο του Σαρλερουά¹⁴⁴. Το Δικαστήριο έκρινε ότι η Επιτροπή έπρεπε να είχε εξετάσει τα προνόμια που δόθηκαν από την Περιφέρεια της Βαλλονίας και την *Brussels South Charleroi Airport* από κοινού και θα έπρεπε να είχε εφαρμόσει την αρχή του ιδιώτη επενδυτή στα μέτρα που λήφθηκαν από την περιφέρεια της Βαλλονίας, δεδομένου ότι υπήρχαν στενοί οικονομικοί δεσμοί μεταξύ αυτών των δύο οντοτήτων.
94. Στον τομέα των **συγκεντρώσεων**, στις 6 Αυγούστου η Επιτροπή ενέκρινε την εξαγορά της *Northwest Airline Corporation* («NWA») από την *Delta Air Lines, Inc.*

¹³⁷ Ο προτεινόμενος κανονισμός θα αντικαταστήσει τον κανονισμό (ΕΚ) n° 2299/89 (ΕΕ L 220 της 29.7.1989, σ. 1).

¹³⁸ Υποθέσεις [N 321/2008](#), [N 322/2008](#) and [N 323/2008](#) (δεν έχει ακόμη δημοσιευτεί στην ΕΕ).

¹³⁹ Υπόθεση [C 61/2007](#) (δεν έχει ακόμη δημοσιευτεί στην ΕΕ).

¹⁴⁰ Υπόθεση [NN 31/2008](#) (ΕΕ C 184 της 22.7.2008, σ. 34).

¹⁴¹ Υπόθεση [C 26/2008](#) (δεν έχει ακόμη δημοσιευτεί στην ΕΕ).

¹⁴² Υπόθεση [N 510/2008](#) (ΕΕ C 46 της 25.2.2009, σ. 6).

¹⁴³ Υπόθεση [C 48/2006](#) (ΕΕ L 346 της 23.12.2008, σ. 1).

¹⁴⁴ Υπόθεση [T-196/04](#) *Αίτημα περί ακυρώσεως της αποφάσεως 2004/393/ΕΚ της Επιτροπής, της 12ης Φεβρουαρίου 2004, σχετικά με τα πλεονεκτήματα που εκχώρησαν η Περιφέρεια Βαλλονίας και η Brussels South Charleroi Airport στην αεροπορική εταιρεία Ryanair κατά την εγκατάστασή της στο Charleroi.*

(«Delta»)¹⁴⁵ – και οι δύο αερομεταφορείς των ΗΠΑ – βάσει του κανονισμού για τον έλεγχο των συγκεντρώσεων. Στις 17 Δεκεμβρίου, μετά από διεξοδική έρευνα, η Επιτροπή ενέκρινε τη συγκέντρωση μεταξύ της *KLM* και της *Martinair*¹⁴⁶.

95. Στο πλαίσιο της **συμφωνίας ανοικτού εναέριου χώρου ΕΕ-ΗΠΑ** που υπεγράφη τον Απρίλιο του 2007 και η οποία περιλαμβάνει διατάξεις για την ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ της Επιτροπής και του Υπουργείου Μεταφορών των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής (DoT) στον τομέα του ανταγωνισμού, η Επιτροπή και το DoT των ΗΠΑ δρομολόγησαν το Μάρτιο ένα **κοινό ερευνητικό σχέδιο στον τομέα συμμαχιών μεταξύ αεροπορικών εταιρειών**¹⁴⁷. Στόχος του σχεδίου αυτού είναι η κατανόηση σε βάθος των υπερατλαντικών αεροπορικών δρομολογίων, των επιπτώσεων των συμμαχιών στον ανταγωνισμό μεταξύ των αεροπορικών εταιρειών και οι πιθανές αλλαγές του ρόλου των συμμαχιών μετά τη συμφωνία ανοικτού εναέριου χώρου ΕΕ-ΗΠΑ.

2.7. Φαρμακευτική βιομηχανία

96. Όσον αφορά την εφαρμογή των **αντιμονοπωλιακών κανόνων** της ΕΕ στον φαρμακευτικό τομέα, η σημαντικότερη ενέργεια που ανέλαβε η Επιτροπή το 2008 ήταν η έναρξη της **έρευνας στον φαρμακευτικό κλάδο**¹⁴⁸ στις 15 Ιανουαρίου. Την ίδια ημερομηνία, η Επιτροπή πραγματοποίησε αιφνιδιαστικές επιθεωρήσεις στις εγκαταστάσεις διαφόρων εταιρειών παραγωγής αρχέτυπων σκευασμάτων και γενόσημων στην ΕΕ. Ήταν η πρώτη φορά που η Επιτροπή διενεργεί έρευνα σε ένα κλάδο με απευθείας επιθεωρήσεις.
97. Η τομεακή έρευνα οργανώθηκε μετά από πληροφορίες που υποδήλωναν ότι ο ανταγωνισμός στην φαρμακευτική αγορά της ΕΕ ήταν πιθανό να μη λειτουργεί αποτελεσματικά. Ενδείξεις της κατάστασης αυτής ήταν η πτώση της καινοτομίας, όπως φαίνεται από τη μείωση του αριθμού νέων φαρμάκων που εμφανίζονται στην αγορά κάθε χρόνο, και τα παρατηρούμενα περιστατικά καθυστερημένης εισόδου στην αγορά των γενόσημων φαρμάκων. Σκοπός της έρευνας ήταν να εξεταστεί κατά πόσο ορισμένες πρακτικές φαρμακευτικών εταιρειών μπορεί να αποτελούν έναν από τους λόγους της καθυστερημένης εμφάνισης των γενόσημων φαρμάκων και της μείωσης της καινοτομίας. Η έρευνα επικεντρώθηκε ιδίως στις πρακτικές που ενδέχεται να εφαρμόζουν οι εταιρείες παραγωγής αρχέτυπων για να εμποδίζουν ή να καθυστερούν όχι μόνο τον ανταγωνισμό από εταιρείες γενόσημων, αλλά και την ανάπτυξη ανταγωνιζόμενων αρχέτυπων σκευασμάτων. Επίσης στην έρευνα συνοψίζονται οι αδυναμίες του κανονιστικού πλαισίου που ισχύει στον φαρμακευτικό τομέα σύμφωνα με τις παρατηρήσεις που λήφθηκαν από τις εταιρείες που απάντησαν στην έρευνα και τις δημόσιες αρχές.
98. Κατά τη διάρκεια της έρευνας, η Επιτροπή πραγματοποίησε διαβουλεύσεις με όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη, όπως εταιρείες παραγωγής αρχέτυπων σκευασμάτων και

¹⁴⁵ Υπόθεση COMP/M.5181.

¹⁴⁶ Υπόθεση COMP/M.5141.

¹⁴⁷ Βλ. Δελτίο τύπου [IP/08/459](#), 18.3.2008.

¹⁴⁸ [Υπόθεση COMP/39.514](#) Απόφαση της Επιτροπής της 15ης Ιανουαρίου 2008 για την διενέργεια έρευνας στον φαρμακευτικό κλάδο βάσει του άρθρου 17 του κανονισμού αριθ. (ΕΚ) 1/2003 του Συμβουλίου. Περαισσότερες πληροφορίες διατίθενται στη διεύθυνση: <http://ec.europa.eu/competition/sectors/pharmaceuticals/inquiry/index.html>

γενόσημων, φορείς της φαρμακοβιομηχανίας, ενώσεις καταναλωτών και ασθενών, ασφαλιστικές εταιρείες, ενώσεις ιατρών, φαρμακοποιών και νοσοκομείων, υγειονομικές αρχές, το Ευρωπαϊκό Γραφείο Διπλωμάτων Ευρεσιτεχνίας (ΕΓΔΕ), φορείς του παράλληλου εμπορίου και ΕΑΑ. Η Επιτροπή συγκέντρωσε στοιχεία με βάση αιτήσεις παροχής πληροφοριών τις οποίες απέστειλε σε άνω των 100 φαρμακευτικές εταιρείες που δραστηριοποιούνται στην ΕΕ καθώς και σε άλλα ενδιαφερόμενα μέρη. Τα στοιχεία αφορούν δείγμα 219 χημικών ουσιών που συνδέονται με συνταγογραφούμενα φάρμακα για ανθρώπινη χρήση, τα οποία πωλήθηκαν στην ΕΕ κατά την περίοδο 2000 έως 2007.

99. Στις 28 Νοεμβρίου, η Επιτροπή δημοσίευσε την προκαταρκτική έκθεσή της σχετικά με την έρευνα στον φαρμακευτικό κλάδο¹⁴⁹. Στην έκθεση επιβεβαιώνεται ότι όντως υπάρχει καθυστέρηση στην είσοδο των γενόσημων φαρμάκων και μείωση της καινοτομίας, και εξετάζονται ορισμένα από τα πιθανά αίτια, κυρίως αυτά που συνδέονται με τη συμπεριφορά των εταιρειών. Η προκαταρκτική έκθεση υπογραμμίζει τον καθοριστικό ρόλο των δικαιωμάτων ευρεσιτεχνίας για τον φαρμακευτικό κλάδο. Δεν προσδιορίζονται συγκεκριμένες περιπτώσεις παραβάσεων ούτε παρέχονται κατευθύνσεις για τη συμβατότητα των πρακτικών που εξετάστηκαν με τους κανόνες ανταγωνισμού της συνθήκης ΕΚ.
100. Σύμφωνα με τα πορίσματα της έρευνας, οι εταιρείες παραγωγής αρχέτυπων σκευασμάτων έχουν σχεδιάσει και εφαρμόζουν στρατηγικές (ένα είδος «οπλοστασίου») με στόχο να διασφαλίσουν τη συνέχιση της ροής εσόδων από τα φάρμακά τους. Η επιτυχής εφαρμογή αυτών των στρατηγικών μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα την καθυστέρηση ή τον αποκλεισμό της εισόδου στην αγορά, αλλά η έκθεση τονίζει ότι οι πρακτικές των εταιρειών μπορεί να μην αποτελούν το μόνο αίτιο των καθυστερήσεων που αντιμετωπίζουν οι εταιρείες παραγωγής γενόσημων όσον αφορά την είσοδο των προϊόντων τους στην αγορά.
101. Οι ενδιαφερόμενοι υπέβαλαν επίσης παρατηρήσεις σχετικά με το κανονιστικό πλαίσιο που ισχύει για τον φαρμακευτικό κλάδο, υπογραμμίζοντας τις διαπιστωθείσες δυσκολίες και τις αδυναμίες όσον αφορά την είσοδο στην αγορά και τον ανταγωνισμό. Οι εταιρείες παραγωγής γενόσημων και οι εταιρείες παραγωγής αρχέτυπων σκευασμάτων συμφωνούν για την αναγκαιότητα ενός ενιαίου κοινοτικού διπλώματος ευρεσιτεχνίας και δημιουργίας ενός ενιαίου και ειδικού δικαιοδοτικού οργάνου για τα δικαιώματα ευρεσιτεχνίας στην Ευρώπη. Τα προκαταρκτικά πορίσματα της τομεακής έρευνας στον φαρμακευτικό κλάδο στηρίζουν επίσης τις απόψεις αυτές. Οι ενδιαφερόμενοι φορείς επιβεβαιώνουν επίσης ότι υπάρχουν εμπλοκές στις διαδικασίες χορήγησης αδειών εμπορίας καθώς και στις διαδικασίες τιμολόγησης και επιστροφής εξόδων, οι οποίες ενδέχεται να συντελούν στις καθυστερήσεις που παρατηρούνται στην είσοδο των φαρμακευτικών προϊόντων στην αγορά.

2.8. Βιομηχανία τροφίμων

102. Αντιδρώντας στη ραγδαία αύξηση των τιμών των τροφίμων στα τέλη του 2007 και το πρώτο εξάμηνο του 2008, η Επιτροπή εξέδωσε το Μάιο **ανακοίνωση** για την «**Αντιμετώπιση της πρόκλησης από την αύξηση των τιμών των τροφίμων -**

¹⁴⁹ [Pharmaceutical Sector Inquiry, Preliminary Report, DG Competition Staff Working Paper](#), 28.11.2008.

Κατευθύνσεις για τη δράση της ΕΕ»¹⁵⁰ και συγκρότησε ειδική μονάδα με στόχο να εξετάσει τη λειτουργία της αλυσίδας προσφοράς στα τρόφιμα, ιδίως του βαθμού συγκέντρωσης και κατακερματισμού των τομέων λιανικού εμπορίου και διανομής τροφίμων στην ΕΕ. Το Δεκέμβριο ακολούθησε δεύτερη **ανακοίνωση** για τις «**Τιμές των τροφίμων στην Ευρώπη**»¹⁵¹, στην οποία προτείνεται ένας χάρτης πορείας για τη βελτίωση της λειτουργίας της αλυσίδας προσφοράς τροφίμων.

103. Σχετικά με την πολιτική ανταγωνισμού, η ανακοίνωση υπογραμμίζει την ανάγκη αυστηρής και συνεπούς εφαρμογής των κανόνων ανταγωνισμού στις αγορές προσφοράς τροφίμων από την Επιτροπή και τις εθνικές αρχές ανταγωνισμού (ΕΑΑ), τονίζοντας συγχρόνως τη σημασία των μέσων για την καταπολέμηση των αθέμιτων συμπράξεων και συγκεντρώσεων.
104. Το 2008, η Επιτροπή συνέχισε να μεριμνά για τη συμμόρφωση της *Coca-Cola* με τις προηγούμενες δεσμεύσεις της και επέβαλε πρόστιμο σε καρτέλ σε *εμπόρων μπανανών* βάσει του άρθρου 81 της συνθήκης ΕΚ. Σε εθνικό επίπεδο, οι αρχές ανταγωνισμού πραγματοποίησαν αυστηρούς ελέγχους σε τομείς που συνδέονται με τα τρόφιμα και κίνησαν αρκετές διαδικασίες έρευνας. Η εφαρμογή μιας συνεπούς και συντονισμένης προσέγγισης έχει καθοριστική σημασία, δεδομένου ότι ως επί το πλείστον το εύρος των αγορών λιανικής δεν υπερβαίνει τα εθνικά όρια. Σε αυτό το πλαίσιο, η ΓΔ Ανταγωνισμού συγκάλεσε δύο φορές την υποομάδα τροφίμων του ΕΔΑ τον Ιούλιο και το Νοέμβριο προκειμένου να συζητηθούν και ανταλλάγουν βέλτιστες πρακτικές για θέματα που συνδέονται με τις αγορές λιανικού εμπορίου τροφίμων.
105. Οι ανακατατάξεις που πραγματοποιούνται στον τομέα των τροφίμων αντανakλώνται σε διάφορες υποθέσεις συγκεντρώσεων που κοινοποιήθηκαν στην Επιτροπή το 2008. Για ορισμένες από αυτές τις συγκεντρώσεις πραγματοποιήθηκε διεξοδική έρευνα ή εγκρίθηκαν στην πρώτη φάση κατόπιν σημαντικών εκχωρήσεων δραστηριοτήτων. Στην υπόθεση *Friesland/Campina*¹⁵² η Επιτροπή πραγματοποίησε διεξοδική έρευνα της προτεινόμενης συγκέντρωσης μεταξύ δύο συνεταιρισμών γαλακτοκομικών προϊόντων των Κάτω Χωρών που δραστηριοποιούνται σε ευρύ φάσμα αγορών γαλακτοκομικών προϊόντων. Η συγκέντρωση εγκρίθηκε μετά από δεσμεύσεις που υποβλήθηκαν από τα μέρη και που εξασφάλισαν την πρόσβαση στο νωπό γάλα στις Κάτω Χώρες. Στην υπόθεση *ABF/GBI*¹⁵³, η Επιτροπή πραγματοποίησε διεξοδική έρευνα σχετικά με την εξαγορά τμημάτων της GBI από την Associated British Foods (ABF) και ενέκρινε την πράξη υπό όρους. Τέλος, στον τομέα λιανικού εμπορίου

¹⁵⁰ Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στο Συμβούλιο, στην Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και στην Επιτροπή των Περιφερειών - Αντιμετώπιση της πρόκλησης από την αύξηση των τιμών των τροφίμων - Κατευθύνσεις για τη δράση της ΕΕ ([COM\(2008\) 321 τελικό της 20.5.2008](#)). Η ανακοίνωση αναλύει τους διαρθρωτικούς και κυκλικούς παράγοντες και προτείνει, ως απάντηση, μια πολιτική σε τρία σκέλη, και συγκεκριμένα: βραχυπρόθεσμα μέτρα στο πλαίσιο του «τσεκ-απ» της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής, καθώς και στο πλαίσιο της παρακολούθησης του τομέα λιανικής πώλησης· πρωτοβουλίες για την αύξηση της προσφοράς γεωργικών προϊόντων και τη διασφάλιση επισιτιστικής ασφάλειας, ιδίως με την προώθηση αειφόρων μελλοντικών γενεών βιοκαυσίμων και πρωτοβουλίες για συμβολή στη διεθνή προσπάθεια για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της αύξησης των τιμών σε φτωχούς πληθυσμούς.

¹⁵¹ Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στο Συμβούλιο, στην Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και στην Επιτροπή των Περιφερειών - Οι τιμές των τροφίμων στην Ευρώπη ([COM\(2008\) 821 τελικό της 9.12.2008](#)).

¹⁵² [Υπόθεση COMP/M.5046 Friesland Foods/Campina](#) (δεν έχει ακόμη δημοσιευτεί στην ΕΕ).

¹⁵³ [Υπόθεση COMP/M.4980 ABF/GBI BUSINESS](#) (δεν έχει ακόμη δημοσιευτεί στην ΕΕ).

τροφίμων, η Επιτροπή εξέτασε την προτεινόμενη εξαγορά της αυστριακής *ADEG* από το γερμανικό όμιλο *REWE*¹⁵⁴ και ενέκρινε την πράξη υπό όρους.

2.9. Ταχυδρομικές υπηρεσίες

106. Ορόσημο για την είσοδο των ταχυδρομικών υπηρεσιών σε νέα σημαντική φάση αποτέλεσε η **τρίτη ταχυδρομική οδηγία** που εγκρίθηκε από το Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο το Φεβρουάριο¹⁵⁵. Βάσει της οδηγίας αυτής, μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 2010 θα έχει επιτευχθεί πλήρης ελευθέρωση της αγοράς ταχυδρομικών υπηρεσιών στα περισσότερα κράτη μέλη, ενώ σε ορισμένα κράτη μέλη παρέχεται συμπληρωματική διορία δύο ακόμη ετών. Η οδηγία προβλέπει κατάργηση του αποκλειστικού τομέα σε όλα τα κράτη μέλη, επιβεβαίωση της έκτασης και του επιπέδου της καθολικής ταχυδρομικής υπηρεσίας και αναβάθμιση του ρόλου των εθνικών ρυθμιστικών αρχών, έτσι ώστε να παρέχεται η δυνατότητα λήψης σειράς μέτρων από τα κράτη μέλη για να διασφαλιστεί και να χρηματοδοτηθεί, εφόσον απαιτείται, η παροχή καθολικής υπηρεσίας. Συνεπώς γίνεται σημαντικότερος ο ρόλος των κρατικών ενισχύσεων και ως εκ τούτου και ο έλεγχός τους από την Επιτροπή.
107. Όσον αφορά την **εφαρμογή των κανόνων περί κρατικών ενισχύσεων στον ταχυδρομικό τομέα** το 2008, η Επιτροπή εξέδωσε αρκετές αποφάσεις με στόχο να αποτραπεί η παροχή αδικαιολόγητων προνομίων στους ταχυδρομικούς φορείς στους οποίους έχουν ανατεθεί υπηρεσίες γενικού οικονομικού συμφέροντος καθώς και στις θυγατρικές τους. Η Επιτροπή συνέχισε την έρευνά της σχετικά με την εικαζόμενη υπεραντισταθμιστή της *Deutsche Post AG*¹⁵⁶ για την εκπλήρωση των υποχρεώσεων της περί παροχής καθολικής υπηρεσίας, και τον Οκτώβριο εξέδωσε διαταγή παροχής πληροφοριών κατά της Γερμανίας λόγω της άρνησης της Γερμανίας να χορηγήσει τις πληροφορίες που της είχαν ζητηθεί. Τέλος, η Επιτροπή εξέτασε επίσης κατά πόσο οι ταχυδρομικοί φορείς λάμβαναν άλλες μορφές ενίσχυσης από το κράτος. Σε αυτό το πλαίσιο περάτωσε τις έρευνές της σχετικά με ενισχύσεις που δόθηκαν στην *Leipzig Airport* και στην *DHL*¹⁵⁷. Ενώ εγκρίθηκε η ενίσχυση που δόθηκε στο αεροδρόμιο της Λειψίας για την κατασκευή του νότιου διαδρόμου, η Επιτροπή απαγόρευσε την επιστολή δήλωσης προθέσεων και ορισμένες άλλες εγγυήσεις που έλαβε η DHL ως ενίσχυση για την εγκατάσταση του ευρωπαϊκού κόμβου της στη Λειψία. Ζητήθηκε η επιστροφή της ενίσχυσης που είχε ήδη διατεθεί στην DHL.

3. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΕΣ

108. Οι ανησυχίες των καταναλωτών βρίσκονται στο επίκεντρο της δράσης της Επιτροπής στον τομέα του ανταγωνισμού και θεωρεί ότι η μεγιστοποίηση της ευημερίας του καταναλωτή πρέπει να αποτελεί το κυριότερο μέλημα της πολιτικής ανταγωνισμού.

¹⁵⁴ [Υπόθεση COMP/M.5047 REWE/ADEG](#) (δεν έχει ακόμη δημοσιευτεί στην ΕΕ).

¹⁵⁵ Οδηγία 2008/6/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 20ής Φεβρουαρίου 2008 για την τροποποίηση της οδηγίας 97/67/ΕΚ σχετικά με την πλήρη υλοποίηση της εσωτερικής αγοράς κοινοτικών ταχυδρομικών υπηρεσιών ([ΕΕ L 52 της 27.2.2008, σ. 3](#)).

¹⁵⁶ Υπόθεση [C 36/2007](#) Καταγγελία κατά του γερμανικού κράτους για τη χορήγηση παράνομης ενίσχυσης προς την *Deutsche Post* (ΕΕ C 245 της 19.10.2007 σ. 21).

¹⁵⁷ [Υπόθεση C 48/2006](#) Μέτρα που έλαβε η Γερμανία για τη στήριξη της *DHL* και του αεροδρομίου *Leipzig Halle* (ΕΕ L 346, 23.12.2008, σ. 1).

109. Η ενσωμάτωση της παραμέτρου του καταναλωτή στην πολιτική ανταγωνισμού απαιτεί κατάλληλο διάλογο μεταξύ των υπηρεσιών της Επιτροπής και των καταναλωτών ή των οργανώσεων που τους εκπροσωπούν. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο δημιουργήθηκε το 2008 εντός της ΓΔ Ανταγωνισμού μια ειδική μονάδα συνδέσμου με τους καταναλωτές. Οι καταναλωτές και οι εκπρόσωποί τους είναι πλέον σε θέση να παρέχουν στις υπηρεσίες της Επιτροπής πληροφορίες που είναι χρήσιμες τόσο για την καλύτερη κατανόηση των αγορών όσο και για τον εντοπισμό πιθανών δυσλειτουργιών της αγοράς¹⁵⁸. Επίσης αυτοί είναι οι πλέον κατάλληλοι να εκφράσουν άμεσα τις απόψεις τους για το τρόπο με τον οποίο αντιλαμβάνονται τις επιπτώσεις μιας συγκεκριμένης πράξης.
110. Κατά την επεξεργασία μιας δημόσιας πολιτικής, είναι σημαντικό να κατανοούνται οι ανησυχίες που προκαλούνται και οι επιπτώσεις στους βασικούς παράγοντες της αγοράς, και οι καταναλωτές δεν αποτελούν εξαίρεση. Αξιοποιώντας τις παρατηρήσεις τους, η Επιτροπή μπορεί να κατανοήσει καλύτερα πώς θα λειτουργήσουν στην πράξη οι πολιτικές αυτές και να διασφαλίσει την απόλυτη επιτυχία των στόχων τους. Παραδείγματος χάρη, τόσο στο πλαίσιο της στρογγυλής τράπεζας σχετικά με τις ευκαιρίες και εμπόδια για τις λιανικές πωλήσεις μέσω Διαδικτύου και την ενιαία ευρωπαϊκή αγορά¹⁵⁹ όσο και της Λευκής Βίβλου για τις αγωγές αποζημίωσης, είχαν προβλεφθεί εκτεταμένες διαβουλεύσεις στις οποίες ζητήθηκε ενεργά η γνώμη των καταναλωτών και των εκπροσώπων τους. Επίσης, κατά τη διάρκεια της έρευνας για το φαρμακευτικό κλάδο¹⁶⁰ και σε τακτική βάση, σε αρκετές υποθέσεις συγκεντρώσεων, οι θέσεις των καταναλωτών βοήθησαν τις υπηρεσίες της Επιτροπής να κατανοήσουν καλύτερα όλες τις πτυχές της αγοράς κατά τον εντοπισμό των προβλημάτων και την εξεύρεση λύσεων. Οι κατευθύνσεις για τις προτεραιότητες κατά την εφαρμογή της νομοθεσίας σχετικά με πρακτικές αποκλεισμού¹⁶¹ επιβεβαίωσαν και πάλι τη σημασία αυτής της προσέγγισης που θα αναπτυχθεί ακόμη περισσότερο στη διάρκεια του 2009 και τα επόμενα έτη.

4. ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΤΥΟ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΤΑ ΕΘΝΙΚΑ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΑ

111. Το ΕΔΑ προσφέρει μια χρήσιμη πλατφόρμα στις αρχές ανταγωνισμού της ΕΕ για τον εποικοδομητικό συντονισμό των ενεργειών τους σχετικά με την εφαρμογή της νομοθεσίας, την εξασφάλιση συνοχής και τη συζήτηση θεμάτων πολιτικής κοινού ενδιαφέροντος.
112. Στη διάρκεια του 2008, το ΕΔΑ συνήλθε υπό διάφορες συνθέσεις, από την ετήσια σύσκεψη των επικεφαλής όλων των αρχών ανταγωνισμού μέχρι τις συνεδριάσεις των τομεακών υποομάδων, καθώς και σε ολομέλειες των ομάδων εργασίας. Τα κυριότερα θέματα που συζητήθηκαν το 2008 ήταν (1) οι πρόσφατες εξελίξεις της πολιτικής ανταγωνισμού, (2) η εμπειρία των εθνικών αρχών ανταγωνισμού όσον αφορά τα μέσα εφαρμογής της νομοθεσίας που υπάρχουν στον κανονισμό 1/2003, (3) η αναθεώρηση της πολιτικής της Επιτροπής σχετικά με τις οριζόντιες συμφωνίες

¹⁵⁸ Στη διάρκεια του 2008, η ΓΔ Ανταγωνισμού έλαβε περίπου 2 500 επιστολές από πολίτες σχετικά με συμπράξεις, συγκεντρώσεις και θέματα κρατικών ενισχύσεων.

¹⁵⁹ Για περισσότερες πληροφορίες βλ. http://ec.europa.eu/competition/sectors/media/online_commerce.html

¹⁶⁰ Βλ. Δελτίο τύπου [IP/08/1829](#) της 28.11.2008.

¹⁶¹ Βλ. δελτίο τύπου [IP/08/1877](#) της 3.12.2008.

και τους κάθετους περιορισμούς, (4) τομεακά θέματα, όπως οι ανελαστικές τιμές λιανικής, οι πολυμερείς διαπραγματευτικές προμήθειες, διάφορα προβλήματα που συνδέονται με τον ενιαίο χώρο πληρωμών σε ευρώ (SEPA) και η έρευνα στο φαρμακευτικό κλάδο. .

113. Το 2008 συνεχίστηκε επίσης η διαδικασία «σύγκλισης» στο πλαίσιο του κανονισμού 1/2003. Εξέχον παράδειγμα της τάσης αυτής είναι το πρότυπο πρόγραμμα επιείκειας του ΕΔΑ. Μέχρι τα τέλη του 2008, εικοσιπέντε κράτη μέλη είχαν προγράμματα επιείκειας και τα υπόλοιπα δύο (Μάλτα και Σλοβενία) αναμένεται να θεσπίσουν στο άμεσο μέλλον. Επιπλέον, πολλά μέλη του ΕΔΑ ευθυγράμμισαν τα προγράμματά τους με το πρότυπο πρόγραμμα επιείκειας του ΕΔΑ ή βρίσκονται στη φάση ολοκλήρωσης αυτής της προσπάθειας.
114. Μια σημαντική πτυχή του έργου του ΕΔΑ είναι η συνεργασία σε μεμονωμένες υποθέσεις. Το 2008, βάσει του άρθρου 11 παράγραφος 3 του κανονισμού 1/2003, η Επιτροπή ενημερώθηκε για περίπου 150 νέες έρευνες υποθέσεων¹⁶² που κινήθηκαν από εθνικές αρχές ανταγωνισμού. Όπως και τα προηγούμενα έτη και χάρη στην ευέλικτη και πραγματιστική προσέγγιση που υιοθετήθηκε από τον κανονισμό και την ανακοίνωση για το δίκτυο, υπήρξαν πολύ λίγες περιπτώσεις επανεξέτασης της κατανομής των υποθέσεων και ακόμη λιγότερες περιπτώσεις αλλαγής της αρχής που ανέλαβε μια υπόθεση. Προκειμένου να εξασφαλιστεί η συνεκτική εφαρμογή της νομοθεσίας της ΕΕ, οι υπηρεσίες της Επιτροπής επανεξέτασαν ή διατύπωσαν γνωμοδοτήσεις για 61 σχέδια αποφάσεων που κοινοποιήθηκαν σύμφωνα με το άρθρο 11 παράγραφος 4 του κανονισμού 1/2003.
115. Αποτελεσματική ήταν επίσης το 2008 η λειτουργία των μηχανισμών συνεργασίας με τα εθνικά δικαστήρια για την εφαρμογή της νομοθεσίας ανταγωνισμού της ΕΕ, που προβλέπεται στο άρθρο 15 του κανονισμού 1/2003. Η Επιτροπή έλαβε διάφορες αιτήσεις για γνωμοδοτήσεις που εκκρεμούσαν στα τέλη του έτους, καθώς και αντίγραφα περίπου 50 αποφάσεων εθνικών δικαστηρίων. Επιπλέον, η ΓΔ Ανταγωνισμού, πρόέβη στη σύναψη δεκαπέντε συμφωνιών επιχορήγησης για την εκπαίδευση δικαστών και προκήρυξε νέα πρόσκληση υποβολής προσφορών γι' αυτό το είδος δραστηριότητας.

5. ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

116. Σε μια ολοένα πιο παγκοσμιοποιούμενη οικονομία, η πολιτική ανταγωνισμού πρέπει και αυτή να αποκτήσει μια παγκόσμια προοπτική. Η ΓΔ Ανταγωνισμού ανταποκρίνεται σε αυτήν την πρόκληση με την ενίσχυση και την διεύρυνση των σχέσεων της με τους εταίρους της σε όλο τον κόσμο σε διμερή αλλά και πολυμερή φόρουμ. Η Επίτροπος Neelie Kroes αποδίδει πολύ μεγάλη σημασία στην αποτελεσματική συνεργασία στον τομέα του ανταγωνισμού.

¹⁶² Άνω του 55% των εν λόγω υποθέσεων αφορούσε την εφαρμογή του άρθρου 81 της συνθήκης ΕΚ (κυρίως στον τομέα των συμπράξεων), 30% αφορούσε την εφαρμογή του άρθρου 82 της συνθήκης ΕΚ και το υπόλοιπο αφορούσε την εφαρμογή των άρθρων 81 και 82 της συνθήκης ΕΚ (κυρίως τους τομείς της ενέργειας, των τροφίμων, των μέσων επικοινωνίας, των μεταφορών, των τηλεπικοινωνιών και των ταχυδρομείων).

117. Στο πλαίσιο της **διεύρυνσης**, στη διάρκεια του 2008, υπήρξε ιδιαίτερα στενή συνεργασία με την Κροατία και την Τουρκία. Συντελέστηκε σημαντική πρόοδος από την Κροατία όσον αφορά την εκπλήρωση των αρχικών κριτηρίων αναφοράς για την έναρξη των διαπραγματεύσεων προσχώρησης στο κεφάλαιο του ανταγωνισμού, καθώς και στο υφιστάμενο σημαντικό ζήτημα της αναδιάρθρωσης των ναυπηγείων της, ενώ η Τουρκία δεν έχει ακόμη θεσπίσει σύστημα για τον έλεγχο και την παρακολούθηση των κρατικών ενισχύσεων. Η ΓΔ Ανταγωνισμού βοήθησε επίσης τις χώρες των Δυτικών Βαλκανίων για την περαιτέρω ευθυγράμμιση της νομοθεσίας τους στον τομέα του ανταγωνισμού με τη νομοθεσία της ΕΕ, μεταξύ άλλων βοηθώντας στη σύνταξη νόμων για τον ανταγωνισμό και τις κρατικές ενισχύσεις και στη συγκρότηση των απαραίτητων θεσμικών οργάνων για τον έλεγχο της εφαρμογής αυτών των κανόνων.
118. Όσον αφορά τη **διμερή συνεργασία**, συνεχίστηκε η στενή συνεργασία της Επιτροπής με την Εποπτεύουσα Αρχή της Ευρωπαϊκής Ζώνης Ελευθέρων Συναλλαγών (ΕΖΕΣ) για την εφαρμογή της συμφωνίας για τον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο (ΕΟΧ). Όπως και τα προηγούμενα χρόνια, πραγματοποιήθηκαν εντατικές ανταλλαγές απόψεων στο πλαίσιο των ειδικών συμφωνιών συνεργασίας για θέματα ανταγωνισμού με τις Ηνωμένες Πολιτείες, τον Καναδά και την Ιαπωνία. Προτεραιότητα εξακολούθησε να έχει και το 2008 η συνεργασία με την Κίνα και την Κορέα. Επιπλέον, η ΓΔ Ανταγωνισμού διαδραμάτισε ενεργό ρόλο στις συνεχιζόμενες διαπραγματεύσεις για τη σύναψη συμφωνιών ελεύθερων συναλλαγών με την Ουκρανία, την Ινδία και τη Νότια Κορέα, καθώς και στο εμπορικό μέρος της συμφωνίας σύνδεσης με την Κεντρική Αμερική, προκειμένου να εξασφαλιστεί ότι οι ανταγωνιστικές πρακτικές (περιλαμβανομένων των κρατικών ενισχύσεων) δεν υπονομεύουν το εμπόριο και άλλα οικονομικά οφέλη που επιδιώκονται με αυτές τις συμφωνίες.
119. Στον τομέα της **πολυμερούς συνεργασίας**, η ΓΔ Ανταγωνισμού συνέχισε να διαδραματίζει ηγετικό ρόλο στο Διεθνές Δίκτυο Ανταγωνισμού (ΔΔΑ), του οποίου είναι μέλος της Διευθύνουσας Επιτροπής, συμπροεδρεύει στην ομάδα εργασίας για τις συμπράξεις και είναι ενεργό μέλος των άλλων ομάδων εργασίας (για τις συγκεντρώσεις, την εφαρμογή της πολιτικής ανταγωνισμού, τις μονομερείς συμπεριφορές και την προάσπιση του ανταγωνισμού). Η ΓΔ Ανταγωνισμού συνέχισε να συμμετέχει ενεργά στις εργασίες της Επιτροπής Ανταγωνισμού του ΟΟΣΑ και διαδραμάτισε πρωταγωνιστικό ρόλο σε στρογγυλή τράπεζα κατά την ετήσια διάσκεψη της Διακυβερνητικής Ομάδας Εμπειρογνομόνων για το δίκαιο και την πολιτική ανταγωνισμού στο πλαίσιο της Συνδιάσκεψης των Ηνωμένων Εθνών για το Εμπόριο και την Ανάπτυξη (UNCTAD).

6. ΔΙΟΡΓΑΝΙΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ

120. Το 2008, η Επιτροπή συνέχισε τη συνεργασία της με τα άλλα θεσμικά όργανα της Κοινότητας σύμφωνα με τις αντίστοιχες συμφωνίες ή πρωτόκολλα που έχουν συναφθεί με τα όργανα αυτά¹⁶³.

¹⁶³ Συμφωνία-πλαίσιο της 26ης Μαΐου 2005 για τις σχέσεις μεταξύ Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και Επιτροπής, Πρωτόκολλο συνεργασίας μεταξύ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής της 7ης Νοεμβρίου 2005, Πρωτόκολλο για τις ρυθμίσεις

121. Το 2008, το **Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (ΕΚ)** εξέδωσε ψήφισμα ή έκθεση σχετικά με τα ακόλουθα θέματα: την έρευνα για τον κλάδο της λιανικής τραπεζικής, τη συμφωνία που συνάφθηκε μεταξύ της κυβέρνησης της Δημοκρατίας της Κορέας και της Ευρωπαϊκής Κοινότητας σχετικά με τη συνεργασία για ανταγωνιστικές δραστηριότητες και τη Λευκή Βίβλο για τις αγωγές αποζημίωσης. Το 2008 συζητήθηκαν επίσης σε επίπεδο επιτροπών οι ετήσιες εκθέσεις επί της πολιτικής ανταγωνισμού για το 2006 και 2007 και αναμένεται να εκδοθούν το 2009. Η Επιτροπή συμμετείχε επίσης στις συζητήσεις που πραγματοποιήθηκαν στο ΕΚ για άλλα συναφή θέματα, όπως τη χρησιμοποίηση των κρατικών ενισχύσεων για την αντιμετώπιση της κρίσης που έπληξε τον χρηματοπιστωτικό και οικονομικό τομέα.
122. Η Επιτροπή συνεργάζεται στενά με το **Συμβούλιο**, ενημερώνοντάς το για τις σημαντικές πολιτικές πρωτοβουλίες της στον τομέα του ανταγωνισμού, όπως τα μέτρα κρατικών ενισχύσεων στο πλαίσιο της χρηματοπιστωτικής και οικονομικής κρίσης. Το 2008, η Επιτροπή συνέβαλε την πολιτική ανταγωνισμού κυρίως όσον αφορά τα συμπεράσματα που εκδόθηκαν από το Συμβούλιο Ανταγωνισμού (στρατηγική της Λισαβόνας, βιομηχανική πολιτική και πολιτική για τις ΜΜΕ), το Συμβούλιο Μεταφορών, Τηλεπικοινωνιών και Ενέργειας (δέσμη νομοθετικών μέτρων για την εσωτερική αγορά ενέργειας, δέσμη μέτρων ενέργειας/κλίματος) και το Συμβούλιο Οικονομικών και Δημοσιονομικών Υποθέσεων (επανεξέταση της ενιαίας αγοράς, ενιαίος χώρος πληρωμών σε ευρώ, επιχειρηματικά κεφάλαια, ευρωπαϊκό σχέδιο για την ανάκαμψη της οικονομίας).
123. Η Επιτροπή ενημερώνει την **Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (ΕΟΚΕ)** και την **Επιτροπή των Περιφερειών** σχετικά με τις σημαντικότερες πολιτικές πρωτοβουλίες της και συμμετέχει στις συζητήσεις που πραγματοποιεί η μία ή η άλλη για τις εν λόγω πρωτοβουλίες, όπως κατά την έγκριση της έκθεσης που συντάσσει κάθε χρόνο η ΕΟΚΕ σχετικά με την ετήσια έκθεση της Επιτροπής επί της πολιτικής ανταγωνισμού. Εντός του 2008, η Επιτροπή συμμετείχε στις συνεδριάσεις της ομάδας εργασίας της ΕΟΚΕ που αφορούσαν τον ανταγωνισμό και τη δημοκρατία στην εσωτερική αγορά, την ετήσια έκθεση επί της πολιτικής ανταγωνισμού για το 2007, και τη Λευκή Βίβλο για τις αγωγές αποζημίωσης.